

ХРИСТІЯНСЬКА ЕТИКА

5 КЛАС

5 КЛАС

**ПРАВИЛЬНЕ
РІШЕННЯ**

Посібник для вчителів

ІНТЕРАКТИВНІ ЗАВДАННЯ ТА РОЗВИТОК

АДОЛЬФО С. СУАРЕС,
МАРКОС ДЕ БЕНЕДИКТО,
РОДРІГО П. СІЛЬВА

Християнська етика
Посібник для вчителів
Адо́льфо С. Суаре́с, Марко́с де
Бене́дикто та Родрі́го П. Сі́льва
Правильне рішення. –
Київ: Джерело життя, 2024.
Цитування Біблії
за перекладом Р. Турконяка.
Усі права захищені.

© Casa Publicadora Brasileira

© 2023, видавництво
«Джерело життя»

ISBN 978-84-7208-477-3

Координатор проєкту К. Кампен
Директор видавництва В. Кулага
Головний редактор І. Джердж
Переклад А. Чепель
Коректор І. Гунько
Дизайн, верстка Т. Романко
Відповідальна за друк Т. Грицюк

Формат 60х84/8.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Підписано до друку 05.02.2024 р.
Гарнітура Akrobat.
Наклад 150 прим.
Свідоцтво: серія ДК № 787
від 28.01.2002 р.

Видавництво «Джерело життя»
04052, м. Київ, вул. Лук'янівська, 9/10-А
E-mail: dzherelo@ukr.net

ПОСІБНИК ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ

ЗМІСТ

Звернення	4
Подяка	5
Творчий шлях	5

I — МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Креативність у класі	6
2. П'ять кроків творчого навчання	7
3. Поради для інтерактивних уроків християнської етики	9

II — ОГЛЯД ЗМІСТУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ

1. Про зміст та задум підручника	12	4. Загальний план тем та цінностей	14
2. Розділи та блоки уроку	13	5. Як презентувати цю книгу	15
3. Рекомендації щодо організації навчального процесу	13	6. Важливі цінності для цього віку	16
		7. Динамічне читання	16

III — ОСВІТНЬО-ВИХОВНЕ СПРЯМУВАННЯ

РОЗДІЛ 1: На початку всього

1. Вільні обирати	18
2. Усе має свою ціну	19
3. Плавуча фортеця	20
4. Божий друг	23
5. Боротьба з ангелом	24

РОЗДІЛ 3: Вибір за тобою

1. «Я маю силу!»	33
2. Чужинка в народі	34
3. Хлопчик, який розмовляв з Богом	35
4. Переможець велетнів	36
5. Наймудріша людина у світі	37

РОЗДІЛ 2: Живи та навчайся

1. Мрії здійснюються	26
2. Чоловік, який не хотів бути фараоном	28
3. Людина на ім'я Мужність	29
4. Захисниця пригноблених	30
5. Триста один герой	31

РОЗДІЛ 4: Обрані Богом

1. Приклад щедрості	39
2. Пророк миру	40
3. Стурбований пророк	41
4. Смілива і розумна жінка	43
5. Людина з характером	44

Бібліографія	46
Відповіді до завдань, поданих у робочому зошиті для дітей	47

ЗВЕРНЕННЯ

► Викладачу християнської етики, учителю, який працює з гіперактивними дітьми в невеликих класах.

► Тому, хто є водночас учителем, пастором, радником, психологом, аніматором, гідом, другом, слідопитом, учнем, актором, дослідником, творчою людиною...

► Тому, хто наполегливо працює над тим, щоб зробити цікавими та приємними серйозні теми, які медіа за лічені хвилини спотворюють фільмами чи безвідповідальною рекламою.

► Тому, хто повинен мати дитячу простоту (щоб зрозуміти дитину) і зрілість дорослої людини (щоб давати поради молоді).

► Тому, хто застосовує цінний історичний біблійний текст до сучасної технологічної ери, у якій живуть люди.

► Тому, кому потрібно віддати все, не очікуючи нічого натомість.

► Тому, хто мовчки ковтає образи, коли деякі невиховані підлітки та молодь відмовляються брати участь у занятті.

► Тому, кому потрібно втішити скривджених, підбадьорити безнадійних, наставити заблудлих, зрозуміти відкинутих, вислухати засмучених і навіть терпіти грубих людей.

► Тому, хто іноді плаче через те, що відчуває нездатність достукатися до серця якоїсь молоді людини, і запитує себе, чи він або вона вибрали правильну професію.

► Тому, хто не завжди розуміє, як викласти ту чи іншу важливу тему, яка нецікава учням.

► Тому, хто вже втомився, але радіє, коли чує від учня: «Учителю, дякую, що дали мені ще один шанс».

► Тому, хто з Божої ласки колись побачить на вулицях Нової Землі знайомі обличчя й почує чудову фразу: «Як справи, учителю? Я тут!»

► Тому, хто робить навчання своєю радістю, своєю мрією, своїм життям, своїм усім.

✓ Знайте, що завдяки вашій усмішці та зусиллям ваша школа може багато чого запропонувати.

✓ Знайте, що завдяки вашій участі ваша школа виховує й далі робитиме це всю вічність.

✓ Знайте, що завдяки вашій відданості багато учнів змінюється на краще.

✓ Прийміть нашу пошану, любов, розуміння та захоплення.

Вітаємо з такою чудовою роботою!

Автори

ПОДЯКА

Ця книга — результат праці багатьох авторів та поєднання їхніх ідей. Тому ми висловлюємо особливу вдячність авторам і тим, хто, хоч і не вказаний, зробив свій внесок, створивши нам умови для написання.

Ми також вдячні релігійній освіті. Адже ми її плоди. Знаючи більше про її велику цінність, ми вважаємо за честь взяти на себе відповідальність за написання цього матеріалу.

Особливо вдячні Богові за те, що Він нас підтримував і підтримуватиме. Йому вся честь, слава і хвала!

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

Коли ми отримали запрошення від бразильського видавництва написати цю книгу, то розуміли, що перед нами стоїть виклик. Адже цільова аудиторія дуже особлива. Це вікова категорія, яка вимагає глибини ідей спрощеною мовою. І ви, мабуть, погодитеся з нами, що ускладнювати речі легше, ніж спрощувати їх. І це було нашим найбільшим викликом: писати про добре відомі теми не поверхово, звертаючи увагу на те, щоб привнести елемент новаторства, такий необхідний молодим серцям, для котрих ця книга і призначена.

Отже, нарешті у вас ця книга. Слід зазначити, що робота над кожним розділом починалася й закінчувалася молитвою. Звичайно, Бог, Який просвітив нас у створенні цього матеріалу, просвітить і вас у його використанні.

Необхідно, щоб ви звернули особливу увагу на систематику книги. Спочатку ми зробимо загальний огляд деяких методів навчання. Потім представимо додаткові бібліографічні джерела.

Концепції для опрацювання:

1. Бог покладался на співпрацю з багатьма людьми, які мали поширювати Його вістку.
2. Господь закликає тих, хто любить Його й виконує Його Заповіді, ділитися вісткою про спасіння.

I — МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Креативність у класі

У номері журналу *Veja* за 18 жовтня 2000 року є стаття під назвою «Реформуйте клас», у якій Стівен Каніц писав: «...Переважна більшість наших учнів невмотивовані, втомлені від занять. Усе зводиться до того, що час від часу ми ставимо їм запитання». Автор стверджує, що «деякі вчителі люблять бути в центрі уваги, але багато з них незадоволені своїм становищем актора, змушеного п'ятдесят хвилин розважати групу розсіяних учнів». За словами Каніца, «наші уроки формують інтелектуально пасивних учнів. Класна кімната спонукає їх слухати і слухатися, запам'ятовувати, а не бути творчими».

Як би ви відреагували на такі твердження? Ми вважаємо, що Каніц торкнувся головного: класна кімната стала частиною рутини; і значною мірою це тому, що вчителі відкинули креативність, винахідливість і здатність докорінно змінити свою професійну діяльність.

Як розв'язати цю проблему? Найефективнішою стратегією є поживлення навчання через організацію креативного заняття.

Складові креативного заняття

- **Зосередьте свою увагу на учневі.**

Уілкінсон нагадує нам, що три основних компоненти навчання – це вчитель, предмет і учень. Заняття, які зазвичай зосереджують увагу на вчителеві чи предметі, породжують пасивних учнів, єдина функція яких – дивитися, слухати та писати. Однак коли увага спрямована на учня, роблячи виклад учителя та предмет доступними для розуміння, як результат – віддані, активні учні, зацікавлені в навчанні.

- **Зруйнують рутину**

Замість того щоб розпочинати урок традиційними словами: «Розгорнімо книгу на сторінці...», творчий учитель:

- ✓ Розповість історію, щоб привернути увагу класу.
- ✓ Процитує цікаву фразу, щоб спонукати учнів замислитися над темою, яка буде представлена.
- ✓ Покаже тематичне зображення, щоб спонукати до обговорення, запитань щодо досліджуваної теми.

- **Приверніть увагу через предмет або матеріал.**

- ✓ Щоб поговорити про творіння та еволюцію, учитель може зацікавити учнів, показавши їм скам'янілості.
- ✓ Щоб розповісти про матеріал, на якому написана Біблія, учитель може показати шматок папірсу.
- ✓ Щоб поговорити про потоп, учитель може продемонструвати мініатюру Ноевого ковчега.
- ✓ Щоб розповісти про служіння Христа як Первосвященника, учитель може показати точну копію земного святилища.

- **Пробудіть мотивацію до навчання**

Говард Хендрікс стверджує, що «навчання буде ефективнішим, якщо учень матиме належну мотивацію». Він підкреслює той факт, що мотивація безпосередньо пов'язана із цікавістю (допитливість привертає початкову увагу учня), корисністю (легше вчитися, коли матеріал корисний і може бути застосований у реальному житті), увагою до їхніх потреб (якщо вчитель навчає того, що необхідно, учень навчається охоче), викликами (що більший виклик і що більш інтригуювальним буде навчання, то більшою буде мотивація до навчання).

- **Виявляйте ентузіазм**

У минулому ентузіазм означав піднесений стан тих, хто перебував під впливом Божественного натхнення. Отже, креативний урок – це результат палкої відданості вчителя своїй роботі. Він говорить і діє з натхненням, енергією та наснагою.

- **Заохочуйте учня сказати: «Я хочу це знати!»**

За словами Маркоса Тулера, «динамічне навчання продуктивне для тих, хто викликає в учнів сильне бажання вчитися». Творче навчання формує в учнів прагнення до відкриттів і нових горизонтів у балансі світських знань і практики християнського способу життя.

- **Зробіть навчання цікавим**

Для багатьох підлітків та молоді розваги зазвичай пов'язані з чимось незаконним або небезпечним. Отож урок повинен забезпечити їм середовище, у якому вони вчаться грати, сміятися і розважатися, водночас не втрачаючи поваги. Невимушена обстановка сприяє залученню підлітків до християнської віри.

- **Поважайте ритм та особливості навчання кожного учня**

Кожен учень навчається по-різному; не всі з них будуть у захваті від завдань, запропонованих на уроці, незалежно від того, наскільки добре вони будуть організовані. Отже, творче заняття передбачає залучення кожного учня з урахуванням його особливостей.

- **Не просто справляйте короточасний вплив, а проводьте довгострокову трансформацію серця.**

Передати учням інформацію в пізнавально-розважальному стилі й підтримувати дисципліну – це відносно нескладне завдання. Але творче християнське виховання передбачає, що кінцевим результатом навчання є повна трансформація особистості через благодать і силу Божу.

2. П'ять кроків творчого навчання

Творча та динамічна релігійна освіта не повинна бути побудована за загальноприйнятою схемою, якою керується більшість учителів:

- ✓ Представлення та пояснення теми.
- ✓ Учні переписують матеріал.
- ✓ Учні виконують дії, пов'язані з предметом.
- ✓ Учитель проводить письмову контрольну роботу.
- ✓ Тема завершена.

Подумайте про творчу освіту, де учень бере активну участь у навчанні. Лоуренс Річардс пропонує методологію, яка складається з п'яти незвичайних кроків і пов'язана з п'ятьма етапами або рівнями навчання. Назвемо їх «П'ять кроків християнського творчого навчання».

1-й крок – Вивчення

Учитель презентує матеріал. Учень може запам'ятовувати важливі аспекти, але оскільки це початковий етап навчання, йому потрібно зрозуміти інформацію, щоб не просто повторити її, а засвоїти.

Тому ретельно вибирайте та належним чином передайте інформацію, ідею чи концепцію, яку клас має засвоїти.

Ось кілька порад, як реалізувати цей перший крок:

- ✓ Візьміть частину навчального матеріалу та дослідіть її за допомогою читання, розповіді, плакату, відео, фотокопій, картини тощо.
- ✓ Інформація має відповідати віковому рівню класу.
- ✓ Порадьте, де знайти додаткові матеріали: книги, журнали та Інтернет.
- ✓ Почніть презентацію теми з цікавого факту або фрази, історії, метафори, вірша, відгуків – того, що приверне увагу класу.
- ✓ Подайте тему так, щоб пробудити цікавість, продемонструвавши важливість і корисність теми в житті учнів.

- ✓ Викладаючи матеріал, не слід недооцінювати інтелект учня, але й не відкидайте очевидне, вважаючи, що всі знають про те чи інше.
- ✓ Під час розмови інсценізуйте, жестикулюйте, модулюйте голос, використовуйте предмети, показуйте книги, вирізки, робіть паузи, дивіться учням в очі, ходіть по класу тощо.
- ✓ Короткий виклад теми має бути вивішений у класі протягом тижня: банер, думки, зображення, графіки та вірші.
- ✓ Короткий огляд інформації можна розмістити в доступному для учнів місці.
- ✓ Усний короткий огляд можна представити учням на уроці.

2-й крок – Засвоєння

Учитель створює умови для того, щоб учень зрозумів суть предмету, що викладається. Потім учень визначає принципи та ідеї, суть теми. Інакше кажучи, він розуміє предмет.

Отож сприяйте навчанню, щоб учень засвоїв інформацію, ідею чи концепцію, які ви представили.

Ось кілька порад щодо реалізації другого кроку:

- ✓ Що логічніші інформація та виклад, то зрозуміліше заняття, тому матеріал легше буде запам'ятати.
- ✓ Потрібно послідовно представляти тему (дати учням загальне уявлення про тему, а потім переходити до деталей). Це сприяє кращому засвоєнню інформації.
- ✓ Під час заняття необхідно повторювати основні думки; робіть це творчо, тому що звичайне повторення може втомити учня і стати непродуктивним.
- ✓ Наприкінці повторіть основні ідеї заняття; тоді інформація з короткочасної пам'яті переходить в довгострокову пам'ять.
- ✓ Зважайте на кількість учнів, присутніх у класі; подбайте про те, щоб охопити їх усіх під час уроку.

3-й крок – Переформулювання

Учитель пропонує цікаві та корисні види діяльності. Учні виконують запропоновані завдання, формулюючи поняття своїми словами. Взаємодіючи із вчителем, учні застосовують знання, засвоюючи їх.

Зверніть увагу на деякі важливі вказівки щодо цього третього кроку творчого навчання:

- ✓ Ця частина уроку дуже важлива; це момент, коли учень побачить, яким цікавим і мотивувальним є те, що він вивчає.
- ✓ Усе необхідно ретельно спланувати. Не слід покладатися на імпровізацію. Упорядкуйте матеріал, зробіть потрібні ксерокопії тощо.
- ✓ Якщо на попередньому етапі вчитель робив щось, щоб полегшити навчання та зробити його динамічним, то на цьому етапі активним буде учень: відповідатиме на запитання, робитиме газету, створюватиме сценарій інсценізації, гратиме в «Пошук слів», виготовлятиме модель, плакат тощо.
- ✓ Підготовка цікавих заходів вимагає багато часу, але результат тішить, адже учні залучені й не повинні завдавати клопоту.
- ✓ Діяльність повинна бути оцінена. Для цього зберіть роботи наприкінці заняття. Зверніться по допомогу до «секретарів» класу, щоб контролювати тих, хто виконував завдання або брав участь у класі.

4-й крок – Зв'язок

Учитель спонукає учня замислитися про застосування розглянутої теми. Учень пов'язує зміст зі своїм життям. На цьому етапі пізнання викладена тема набуває значущості й сенсу.

Розгляньте нижченаведені вказівки, щоб реалізувати цей крок:

- ✓ Це момент, коли учень встановлює зв'язок між тим, що вивчається, і повсякденним життям.
- ✓ Час навчити учня, що мета уроку – не просто говорити про «суху» інформацію, а представити принципи життя в будь-якій ситуації.

- ✓ Ця фаза розкриває мудрість вчителя, а також його здатність показати важливість того, що вивчається.
- ✓ Пов'яжіть представлену інформацію чи ідею з реальною ситуацією, чимось близьким учням.
- ✓ Покажіть (або спонукайте їх знайти) газетні вирізки, розділи з книг, зображення чи відгуки, які підтверджують те, що вивчали.
- ✓ Розвивайте дискусію: «Що було б, якби ця сцена чи біблійна історія сталася сьогодні? Як би вчинили люди?» Для цього використовуйте «парафрази».
- ✓ Ця частина уроку – це дружня розмова, відкритий діалог: ви говорите та запрошуєте учнів до взаємодії.

Крок 5 – Усвідомлення

Учитель підводить учня до формування особистої позиції щодо вивченого. Учень застосовує вивчену концепцію в повсякденному житті; це практичне застосування уроку, момент «рішення». На цьому етапі учень бажає внести зміни, його цікавлять моральні цінності. Хоч мало хто про це говорить, багато хто вирішує внести зміни в результаті вивченого.

Тому чекайте, поки ваші учні публічно скажуть, що вони «вирішили так чи інакше». Мало хто говоритиме, але вибір робиться.

У навчанні християнських цінностей це особливий момент керівництва Святого Духа. Отже, що більша ваша повага до класу та дружба з ним, то більше у вас буде можливостей спрямовувати учнів у прийнятті важливих рішень на користь Бога.

Навчаючи цінностей, ви повинні говорити про спосіб життя, який клас має обрати відтепер. Наприклад:

- ✓ Дослідивши шкідливий вплив наркотиків, алкоголю, куріння, мотивуйте учнів до здорового способу життя.
- ✓ Поговоривши про чесність, закликайте їх не списувати на самостійних і контрольних роботах.
- ✓ Поговоривши про сьому заповідь, спонукайте учнів підтримувати чистоту у своїх стосунках із протилежною статтю.
- ✓ Поговоривши про любов до ближнього, закликайте їх не говорити погано про інших людей.
- ✓ Поговоривши про служіння, запропонуйте учням систематично допомагати комусь.

Реальність освіти показує нам, що вчитель здебільшого виконує перші три кроки: представляє зміст (Вивчення), пояснює матеріал, щоб учні могли зрозуміти його (Засвоєння), пропонує виконати деякі вправи та проводить контрольну роботу (Переформулювання).

Після завершення третього кроку вчитель переходить до нової теми, втрачаючи можливість вести учня до більш повного та трансформаційного навчання, яке зробить учня мислителем, а не просто рефлексором книг чи думок вчителя.

Під час підготовки до заняття вчитель повинен прагнути досягти кульмінації, виконавши кожен із п'яти кроків; що вищої точки буде досягнуто, то вищим буде рівень навчання учня. Учитель може викласти просту інформацію як відправну точку (Вивчення), але завжди повинен шукати час для підготовки кроку прийняття рішення (Усвідомлення), що є найвищою точкою творчої християнської освіти.

Ці п'ять кроків не завжди можна виконати впродовж уроку, тобто за 45 або 50 хвилин. Однак над ними необхідно працювати в рамках кожної теми.

3. Поради для інтерактивних уроків християнської етики

1 Нехай учень сам вибере тему.

Як правило, учень не виявляє інтересу, коли не може висловити свою думку щодо вибору теми чи діяльності. Їхній інтерес зростає, коли вони беруть участь у навчальній програмі.

Отже, дозвольте учню вибрати деякі з тем, які можна обговорювати на уроці. На початку семестру або кожні два місяці вислухайте думки учнів і теми, що їх цікавлять. Протягом року

ви можете обговорити деякі із цих тем. Зауваживши це, вони зрозуміють, що ви зацікавлені в тому, щоб порушувати теми, які відповідають їхнім потребам.

2 Запрошуйте до класу професіоналів.

Урізноманітніть навчальний процес, запрошуючи на заняття компетентних фахівців у різних сферах. Наприклад, під час розмови про сексуальність запросіть християнського психолога; обговорюючи догляд за тілом, запросіть лікаря. Так учні побачать, що релігійна освіта комплексна і має багато спільного з іншими аспектами життя. Це заохотить ваш клас.

3 Залучайте учнів.

Навчання значно краще в контексті взаємодії, служіння та участі. Наприклад, один оформляє плакат, інший відповідає за конспект, ще один стежить за відвідуванням і т. ін.

4 Сплануйте особливе заняття.

Проведіть заняття на свіжому повітрі, екскурсію до музею міста, відвідайте богослужіння в церкві тощо.

5 «Камера! Мотор! Почали!»

Учні люблять знімати та зніматися. Вони можуть знімати корисні фільми, щоб пояснювати та застосовувати духовні уроки в практичному житті. Заохочуйте їх створювати короткометражні фільми та презентації в PowerPoint із зробленими ними фотографіями тощо.

6 Спів і музика.

Спів під час уроку дає змогу відновити увагу, окрім того, зменшує напругу під час самостійної чи контрольної роботи. Для цього переконайтеся, що завжди маєте під рукою стереосистему, гітару тощо.

7 Розкажіть історію.

Історії не змінюють чиєсь життя, але вони можуть прояснити ідеї та концепції. Шукайте цікаві історії в книгах, Інтернеті тощо.

8 Наведіть відому цитату.

Змістовні фрази здатні справити належне враження, щоб змусити учнів думати про урок протягом тижня. Ось деякі з них:

- ✓ «Ми самі мусимо стати тими змінами, яких хочемо домогтися від світу» (Лоран Гунель).
- ✓ «Бог ставить нас у світі спадкоємцями великого минулого, носіями великого сьогодення і будівничими великого майбутнього» (Кентеніх).
- ✓ «Серед труднощів криється можливість» (Альберт Ейнштейн).

9 Пропонуйте роздуми на ті чи інші теми, посилаючись на Біблію.

Підліткам у всьому світі необхідно аналізувати такі теми, як прощення, почуття провини, сім'я тощо. Дозвольте релігії задовольнити найнагальніші потреби.

10 Готуйте щотижневі або щомісячні завдання для учнів.

Підлітки полюбляють виклики. Запропонуйте їм, наприклад, запам'ятати найбільшу кількість віршів за один тиждень або не обманювати цілий тиждень. Поєднуйте завдання з уроком, тоді учень зможе застосувати на практиці те, чого він навчився.

11 Цікавтеся, які книги та журнали читають ваші учні.

Власник газетного кіоску може розповісти про книги-бестселери та журнали, що найбільше читають. Це допоможе підготувати заняття на актуальні для учнів теми.

12 Дізнайтеся, які фільми вони дивляться та в які комп'ютерні ігри грають.

З огляду на інтереси учнів, організовуйте тематичні заняття.

13 Відвідуйте учнів, завойовуючи їхні серця.

Домашній візит, щоб помолитися за учня та його сім'ю, може стати початком великої дружби.

14 Передайте вітання по телефону або електронною поштою.

Старанно виконана шкільна робота, гарний учинок чи день народження – вагомі причини за- телефонувати чи написати електронного листа.

15 Будьте завжди в курсі.

Читайте газети, журнали, книги та переглядайте документальні фільми. Оновлений розум є фундаментальним для створення змістовних дискусій.

16 Читайте книги про психологію релігійної освіти.

Ця література ключова для розуміння того, як релігія розвивається у свідомості людей.

17 Читайте книги про динаміку та методи викладання.

Це допоможе вам ефективно передати зміст учням і зробить ваші заняття динамічнішими.

18 Для наочності використовуйте предмети.

Ідеї та релігійні символи легше пояснити, якщо їх пов'язати з предметами та конкретними фігурами.

19 Готуйте щотижневий підсумок теми.

Конспекти та схеми полегшують життя учня, особливо щодо складних тем.

20 Зробіть тему доступною на вебсайті чи в блозі.

Учні самі можуть створити сайт і підтримувати його. Ми живемо у 21 столітті!

21 Що більше ви зазнаєте невдач, то більше довіряйте Богові.

Якщо після уроку ви засмучені, пам'ятайте: Бог продовжує працювати, переконуючи та за- войовуючи учнів через вас. Довіряйте Йому!

22 ЗАВЖДИ ЛЮБІТЬ.

Учні зрозуміють, що Ісус любить їх, якщо ви любитимете їх. Нехай Христос виявляє Свою любов до дітей через вас.

II – ОГЛЯД ЗМІСТУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ

1 Про зміст та задум підручника

Книга зосереджена на впровадженні в життя цінностей із біблійних сюжетів Старого Завіту. Цінність – це якість, котра робить людину або річ важливою та значущою. На заняттях ми робитимемо акцент на правильних цінностях. Вивчаючи кожен урок, необхідно спонукати учнів визначити ту чи іншу цінність і мотивувати втілювати її в життя.

Двадцять уроків об'єднані в 4 розділи по 5 підрозділів.

- 1 **На початку всього** – дослідіть факти й життя персонажів, які є нашими пращурами: Адам і Єва, Каїн та Авель, потоп, Авраам і Яків.
- 2 **Живи та вчися** – зосередьтеся на п'яти героях, яким довелося засвоїти важкі та важливі уроки протягом усього свого життя: Йосиф, Мойсей, Ісус Навин, Девора та Гедеон.
- 3 **Вибір за тобою** – розкажіть про життя Самсона, Рут, Самуїла, Давида та Соломона. Кожному з них у певний момент життя доводилося робити важливий вибір.
- 4 **Обрані Богом** – зосередьтеся на житті п'яти особливих людей, чиї рішення були основоположними для реалізації Божих планів: вдова із Сарепти, Єлисей, Єремія, Естер і Неємія.

Зауважте, що книга охоплює всі періоди Старого Завіту через історії та вибрані уривки, які найкраще висвітлюють тему вибору та впровадження правильних цінностей.

Але навіть це обговорювати на уроці? Ця тема актуальна тому, що в цей вік спостерігається велика зацікавленість світом. Він запрошує підлітків насолоджуватися найрізноманітнішими пропозиціями та спокусами. Діти повинні знати, які звички можуть бути важливими для формування їхнього характеру; вони мають розуміти, яку позицію зайняти в складних ситуаціях. А оскільки діти поки що плекають у серці щирі віру, то скеровувати їх на правильний шлях, спираючись на життя видатних біблійних героїв, – відносно нескладне завдання.

Упродовж занять в учнів з'явиться багато можливостей для застосування знань у повсякденному житті. Ви повинні бути в гармонії зі Святим Духом, щоб знати, як провести цей час із мудрістю. У книзі подані відомі біблійні сюжети; для кращого сприйняття матеріалу використовуйте особистісний підхід і контекстуалізацію. Тоді учень відчує, що у вивченні життя певного героя є сенс; історія або тема сприйматимуться настільки актуальними, що його любов і довіра до Біблії зростуть.

Вивчаючи кожен урок, спробуйте розробити такий метод: (1) ознайомте учнів з історією та цінностями, над якими потрібно працювати; хоч багато з них можуть знати Біблію, але деякі можуть знати про неї мало; (2) спонукайте учня розмірковувати над важливістю історії та неминущими цінностями; (3) залучайте учня до пошуку уроків, які історія викладає нам сьогодні; (4) заохочуйте учня підбивати підсумок уроку одним-двома реченнями; (5) спонукайте прийняти рішення на основі уроку та (6) продемонструйте, наскільки чітко Бог може допомогти йому виконати правильне рішення та жити за ним.

З огляду на те, що в учнів чудова пам'ять, заохочуйте їх вивчати напам'ять вірш кожного уроку («Занотуй»). Для тих, хто запам'ятає всі вірші, прекрасним стимулом стане нагорода.

2 Розділи та блоки уроку

Кожен урок складається з різних блоків, які полегшують навчальний процес, роблячи його приємним і різноманітним. Ознайомтеся:

1

БІБЛІЙНА ДОВІДКА

Цей блок дає вам ширшу картину для покращення сприйняття інформації, поданої на уроках.

2

ЧИ ЗНАВ ТИ, ЩО..?

У цьому блоці представлені цікаві факти, пов'язані з темою уроку.

3

НА ТВОЮ ДУМКУ

Наприкінці кожного розділу ви знайдете три запитання, які потрібно прочитати, проаналізувати та висловити свою думку щодо них. Мета полягає в тому, щоб створити цікавий діалог під керівництвом учителя та сприяти взаємодії між учнями.

4

ОЦІНИ...

Ця частина має на меті підкреслити тему, що вивчається.

5

ЗАСТОСУЙ

У цьому блоці містяться вказівки щодо того, як застосовувати здобуті знання на практиці.

6

ЗАНОТУЙ

Тут наведені біблійні тексти, пов'язані з темою уроку. Розмірковуючи над їхнім змістом, учень може вивчати їх напам'ять.

7

ЗАВДАННЯ

Кросворди, біблійні піраміди, лабіринти та інші цікаві завдання допоможуть учням краще засвоїти уроки.

3 Рекомендації щодо організації навчального процесу

На кожному уроці учні мають виконати чотири-п'ять завдань. Ви повинні спланувати, як саме кожне з них повинно бути виконане. Над деякими з них треба працювати в класі, а деякі слід виконувати як домашнє завдання. Розгляньте рекомендації щодо організації навчального процесу.

• 2 заняття на тиждень:

- 1 заняття: Вивчення та обговорення уроку.
- 2 заняття: Виконання завдань.

• 3 заняття на тиждень:

- 1 заняття: Вивчення та обговорення уроку.
- 2 заняття: Виконання завдань.
- 3 заняття: Коригування діяльності.

• 4 заняття на тиждень:

- 1 заняття: Вивчення та обговорення уроку.
- 2 заняття: Виконання завдань.
- 3 заняття: Коригування діяльності.
- 4 заняття: Перегляд фільму чи мультфільму або якась цікава діяльність, пов'язана з уроком.

4 Загальний план тем та цінностей

Важливо, щоб навіть перед підготовкою кожного уроку ви мали загальне уявлення про повну картину. Тому нижче наведені назва кожного розділу, персонажі та цінності, над якими потрібно працювати:

РОЗДІЛ 1: На початку всього

Назва	Персонаж	Цінність, яку ви прищеплюватимете учням
1. Вільні обирати	Адам і Єва	Вибір/рішення
2. Усе має свою ціну	Авель	Послух
3. Плавуча фортеця	Ной	Відповідальність
4. Божий друг	Авраам	Віра/довіра
5. Боротьба з ангелом	Яків	Чесність/правдивість

РОЗДІЛ 2: Живи та вчися

Назва	Персонаж	Цінність, яку ви прищеплюватимете учням
1. Мрії здійснюються	Йосиф	Вірність
2. Чоловік, який не хотів бути фараоном	Мойсей	Смирення
3. Людина на ім'я Мужність	Ісус Навин	Мужність
4. Захисниця пригноблених	Девора	Небайдужість
5. Триста один герой	Геден	Самооцінка

РОЗДІЛ 3: Вибір за тобою

Назва	Персонаж	Цінність, яку ви прищеплюватимете учням
1. «Я маю силу!»	Самсон	Самоконтроль
2. Чужинка в народі	Рут	Дружба
3. Хлопчик, який розмовляв з Богом	Самуїл	Благоговіння
4. Переможець велетнів	Давид	Прийняття/бачити потенціал іншого
5. Наймудріша людина у світі	Соломон	Мудрість

РОЗДІЛ 4: Обрані Богом

Назва	Персонаж	Цінність, яку ви прищеплюватимете учням
1. Приклад щедрості	Вдова із Сарепти	Щедрість/співчуття
2. Пророк миру	Єлисей	Повага
3. Стурбований пророк	Єремія	Терпіння/наполегливість
4. Сильна і розумна жінка	Естер	Почуття гідності
5. Людина з характером	Неємія	Цілеспрямованість/ініціатива

5 Як презентувати цю книгу

Багато учнів не має звички читати вступ. Тому використайте вступ до книги, щоб представити предмет, який вивчатиметься протягом року. Однак перед цим необхідно створити невимушену атмосферу в класі.

Тепла атмосфера, окрім «ломки льоду» першої зустрічі, сприятиме об'єктивному оцінюванню учнів, прийняттю ними нового вчителя. Вони більше довірятимуть вам і виявлятимуть бажання висловитися.

На першому занятті пропонуємо вам використати техніку «гаряча картопля», щоб кожен учень міг узяти участь, відповідаючи на різні запитання.

Підготуйте запитання для кожного, наприклад:

- ✓ Хто твій найкращий друг?
- ✓ Хто для тебе найбільш видатний герой?
- ✓ Який твій улюблений вид спорту?
- ✓ Скільки в тебе братів і сестер?
- ✓ Який твій улюблений жанр музики?
- ✓ Ким із членів родини ти найбільше захоплюєшся?
- ✓ Який твій улюблений предмет у школі?
- ✓ Який шкільний предмет тобі подобається найменше?
- ✓ Яка твоя улюблена телепрограма?
- ✓ Чи любиш ти читати?
- ✓ Ким ти хочеш стати, коли виростеш?
- ✓ Чому ти любиш ходити до церкви?
- ✓ Який твій улюблений біблійний вірш?
- ✓ На яку тему ти любиш говорити?
- ✓ Що ти думаєш про Бога?
- ✓ Що ти думаєш про церкву?
- ✓ Яка твоя думка про Біблію?
- ✓ Що для тебе найважче?
- ✓ Які в тебе таланти?
- ✓ Чого б ти хотів навчитися?
- ✓ Який твій улюблений колір?
- ✓ Що б ти хотів відверто сказати своїм батькам?

6 Важливі цінності для цього віку

Дітям потрібно усвідомити: щодня їм необхідно робити вибір і приймати рішення. Отож у контексті нашого дослідження їм слід вибрати правильні цінності, якими керуватимуться у своєму житті. Зробіть кілька нагадувань учням:

- 1 **Не дозволяйте собі керуватися лише власними бажаннями.** Ми маємо бути готові йти будь-яким шляхом, яким нас веде Бог.
- 2 **Не дозволяйте своїм почуттям брати над собою гору.** Контролюйте свої емоції, особливо коли вони нестабільні через проблему, тиск або вимоги.
- 3 **Вивчайте Біблію.** Вона містить принципи, що стосуються будь-якого аспекту життя. Нам потрібно бути смиренними, щоб прийняти їх.
- 4 **Беріть до уваги обставини та уроки з минулого.** Знайдіть вказівки Бога в попередніх ситуаціях і проаналізуйте, як вони можуть допомогти вам сьогодні.
- 5 **Вчіться на чужих помилках.** Недарма кажуть: «Мудрий той, хто вчиться на чужих помилках».
- 6 **Запитуйте поради в дорослих друзів-християн.** Будьте обережні, щоб не приймати рішень, які ґрунтуються лише на тому, що говорять ваші друзі.
- 7 **Моліться Богу, просячи Його керівництва.** Це найнадійніший спосіб дізнатися, чи слід нам починати діяти. Господь завжди веде щиру людину з добрими намірами.
- 8 **Прийміть рішення.** Не сумнівайтеся. Не чекайте якоїсь особливої ознаки з неба. Ідіть уперед і будьте готові перемогти або відповідати за наслідки.
- 9 **Наполягайте на своєму рішенні, але виявляйте розсудливість і чуйність.** Попросіть Бога зупинити вас, якщо ви прийняли неправильне рішення. Зважайте на «двері», які відчинятимуться або ж зачинятимуться перед вами.

7 Динамічне читання

Іноді в класі виникає необхідність прочитати деякі частини уроку. Однак читання в традиційній манері – коли читає вчитель або деякі учні – може бути для когось нудним, особливо для учнів класу, яким через їхній вік важко концентрувати увагу. Тому необхідно, аби вчитель використовував деякі прийоми та динаміку, щоб зробити читання ефективним і приємним.

Ось рекомендації, які можна використовувати для учнів будь-якого віку й рівня (від початкового до університетського). Рекомендації вибрані й адаптовані з книги Мері Ренджел «Динамічне читання для класу».

1 Без повторів

Учитель обирає кількох учнів для розповіді про те, що вони засвоїли з прочитаного. Ніхто не повинен повторювати інформацію.

Учитель може коментувати розповіді учнів.

Діалог завершується, коли вчитель розуміє, що інформація вичерпалася.

2 Запитання-відповідь

Один учень ставить запитання.

Другий відповідає.

Третій учень повторює запитання та відповідь.

Четвертий учень каже, погоджується він чи ні, аргументуючи свою думку.

Наприкінці вчитель коментує запитання.

3 Відгадайте запитання

Один учень придумує запитання та відповідь на нього, але озвучує лише відповідь.

Другий учень має висловити припущення, яким було запитання.

Третьому учню пропонують, щоб він також озвучив запитання.

Перший учень підсумовує, хто з них дав правильну відповідь.

4 Запитуйте по-різному

Один учень придумує й озвучує запитання.

Другий учень ставить те саме запитання, але по-іншому:

– До деяких слів добирайте синоніми.

– Змініть порядок слів.

– Використовуйте жести.

– Поставте запитання за допомогою знаків чи малюнків.

Третій учень аналізує озвучені запитання і відповідає на них.

III – ОСВІТНЬО-ВИХОВНЕ СПРЯМУВАННЯ

РОЗДІЛ 1 НА ПОЧАТКУ ВСЬОГО

ПІДРОЗДІЛ 1 ВІЛЬНІ ОБИРАТИ

Посилання: Бут. 1-3; «Патріархи і пророки», розділи «Творіння», «Спокушення і падіння».

Пам'ятний вірш: «Усім своїм серцем довірся Господеві, – і не покладайся на власний розум. Пам'ятай про Нього на всіх своїх дорогах, – і Він вирівняє твої стежки» (Прип. 3:5, 6).

Концепції для опрацювання:

- а) Адам і Єва були створені вільними, маючи можливість обирати добро чи зло.
- б) Бог не втрутився, коли Адам та Єва з'їли заборонений плід, оскільки вони мали скористатися своїм правом вибору.
- в) У нас також є свобода вибору, але ми повинні використовувати її відповідально.

Вступ до теми

На початку уроку покладіть на парту кожного учня по цукерці та попросіть розгорнути їх, але поки не їсти. Потім запитайте учнів, чи важко було сидіти біля цукерки і не їсти її. Які бажання виникали в них? Потім ви можете прокоментувати класу, що ми вільні вибирати, робити щось чи ні; очевидно, якщо ми вирішимо робити правильні вчинки, то будемо щасливішими, задоволені життям і в більшій безпеці. У такому віці учнів дуже важливо навчити правильних цінностей. Вони повинні бути хорошими, не лише керуючись обов'язком, а бажаючи робити те, що добре і правильно.

Освітня стратегія

Оскільки це перший урок у навчальному році, можливо, не в усіх дітей будуть підручники. Тому на перших заняттях сформулюйте загальне бачення та тематику книги. Напишіть на картоні або на дошці в класі назву уроку, пояснюючи теми, які будуть обговорюватися. Розкажіть дітям, чому було обрано саме ціннісний підхід (див. рекомендації в першій частині розділу II).

Зауважте, що у відомій книзі під назвою «Маленький трактат про великі чесноти» Андре Конт-Спонвіля представлено такий перелік чеснот: ввічливість, вірність, розсудливість, стриманість, мужність, справедливість, щедрість, співчуття, милосердя, вдячність, скромність, простота, толерантність, чистота, доброта, добросовісність, гумор і любов. Усього їх 18.

В іншому бестселері «Книга доброчесності» (автор Вільям Беннетт) описано десять чеснот: мужність, наполегливість, відповідальність, працелюбність, дисциплінованість, співчутливість, віра, чесність, вірність і дружба.

Об'єднайте клас у групи. Нехай за кілька хвилин вони письмово висловлять думку про значення цих цінностей. Запросіть представника від кожної групи поділитися своїми ідеями.

Завершіть, підсумувавши, що кожна людина має розвинути правильні цінності, щоб бути щасливою та задоволеною.

Цікаві факти

(а) Єврейський термін «Едем» означає «насолада». У Септуагінті це слово часто перекладають як «сад насолод».

(б) В Амоса 1:5 Едем згадується як назва міста.

Читання

Центр нашого життя

Коли Адам згрішив, Бог поставив йому запитання: «Де ти?» Це запитання стосується людей, коли вони досягають віку відповідальності, Воно не потребує буквальної відповіді, наприклад: «Я тут, удома». Насправді питання глибше: де центр вашого життя?

Гріх зробив людину егоїстичною, яка дбає лише про своє майно і про себе. У її мовленні переважають такі слова, як «мій», «мені», «я». Людина як центр власного життя живе для себе, безвідповідально, потураючи своїм бажанням і примхам. «Я думаю», «я вірю», «я віддаю перевагу» – найпоширеніші фрази. А оскільки все обертається навколо самої людини, немає часу зважати на думку інших.

Єдиний спосіб розв'язати цю проблему – пережити відродження, коли Святий Дух викоринить наше «я», і в серці оселиться Христос. Якщо це відбудеться, відповідь людини на вирішальне запитання «Де ти?» буде: «Я у Христі!» Разом із цією відповіддю прийде нове життя, у нас будуть інші думки, «я» поступиться місцем «ми», «наш».

Джерело: Siegfried J. Schwantes «Nearer to God»

ПІДРОЗДІЛ 2 УСЕ МАЄ СВОЮ ЦІНУ

Посилання: Бут. 4; «Патріархи і пророки», розділ «Випробування Каїна та Авеля».

Пам'ятний вірш: «Якщо любите Мене, ви будете дотримуватися Моїх заповідей» (Івана 14:15)

Концепції для опрацювання:

(а) Бог очікує, що ми виконуватимемо Його заповіді не частково, а повністю.

(б) Щирості не достатньо; має бути й послух Божій волі.

(в) Непослух має свою ціну: ганьба, ув'язнення й навіть смерть. Але й послух має свою ціну: переслідування, відкидання і навіть смерть.

(г) Слухняні отримують свою нагороду – життя із чистим сумлінням тут, на землі, а в майбутньому – вічне життя.

Вступ до теми

Помістіть на дошці декілька малюнків знаків дорожнього руху. Розкажіть учням значення кожного з них. Запитайте дітей про наслідки порушення правил дорожнього руху.

Освітня стратегія

Напишіть три основні ідеї цього уроку на аркушах ватману й наклейте їх на дошці, пояснюючи кожну. Завершивши пояснення, виберіть основні тези уроку та попросіть учнів мовчки прочитати їх і пояснити їхнє значення. Можете використовувати динаміку читання, запропоновану в цьому посібнику.

Цікаві факти

(а) Походження імені Каїн невідоме. Одні вважають, що воно означає «коваль», інші – «спис», а деякі стверджують, що «заздрість». Згідно з Бут. 4:1, це ім'я означає «набуття».

(б) Жертва Каїна представляє самотійні зусилля, людські заслуги, які здаються гарними на перший погляд, але неприйнятні перед Богом.

(в) За переказами, перші мешканці наметів, металурги та музиканти були з роду Каїна.

Читання

Повне прощення в Бога

Каїн здобув недобру славу першого вбивці. Однак він відомий ще й тим, що промовив незабутню фразу: «Хіба я сторож брата свого?» Цей вислів демонструє виправдання свідомої помилки, неповаги до родини та безсоромної брехні.

Каїн був сильною особистістю з важким характером, мав запальну вдачу. Він зневажав «слабкість» того, хто повністю довіряв Богові. Каїн був нетерплячий до того, чиє заняття, на його думку, було менш значущим. Проте найгірше – те, що він зневажав Божі вказівки, не звертаючи на них уваги. Крім того, Каїн був незалежним і вперто чинив зло. Він боявся лише наслідків свого гріха і що його може хтось інший вбити так само, як він убив свого брата (див. Бут. 4:13, 14).

Після страшного злочину братовбивства Каїн сказав Господу: «Надто велика моя провина, щоб я міг її знести!» Та Бог поставив на Каїні знак, щоб уберегти його від «месників». Цей забутий знак свідчить: Бог турбується про всіх, навіть про найгірших убивць.

З огляду на описану історію, ми не повинні ні на кому ставити хрест. Неправильно відмовлятися від деяких людей, навіть тих, які здаються безнадійними. Для цього є вагомий аргумент: Божа любов здатна досягти кожного. Господь може допомогти будь-якій грішній людині.

Джерело: Michael Kendrick, Daryl Lucas. 365 Life Lessons from Bible People.

ПІДРОЗДІЛ 3 ПЛАВУЧА ФОРТЕЦЯ

Посилання: Бут. 6-8; «Патріархи і пророки», розділ «Потоп».

Пам'ятний вірш: «Нехай ці слова не відходять з-перед твоїх очей, – зберігай їх у своєму серці... Не відхиляйся ні праворуч, ні ліворуч, – стримуй свою ногу від злого» (Прип. 4:21, 27).

Концепції для опрацювання:

(а) Бог послав потоп, тому що люди стали жорстокими та аморальними.

(б) Коли вони наводили аргументи, щоб виправдати свої помилки та ідеї, то зрештою засумнівалися в Богові.

(в) Потоп був шансом, який Бог дав людям для формування нового суспільства.

Вступ до теми

Знайдіть копію або фотографії Титаніка та Ноевого ковчега.

Оголошуючи тему уроку, покажіть фото Титаніка. Наголосіть, що Нойов ковчег був ще дивовижнішим. Попри те, що судно не мало всіх сучасних технологій, там було передбачено все для того, аби люди та тварини перебували там тривалий час. Ной дотримувався Божественних вказівок, і завдяки цьому проєкт був успішним. Титанік побудований для прославлення величчя людського розуму затонув, а ковчег побудований за вказівкою Бога витримав всі води потопу.

Освітня стратегія

Ця тема може викликати в учнів велику зацікавленість. Щоб проілюструвати її, використовуйте плакати, малюнки та схеми. Але не слід надто багато розповідати про будівництво ковчега. Пам'ятайте: необхідно зосередити увагу учнів на такій цінній рисі, як відповідальність. Ной був відповідальним, виконуючи місію, яку доручив йому Бог. Крім того, наголосіть, що Господь дивовижно захистив цей великий корабель. Завдяки відповідальності однієї людини та, звісно, її родини людство мало шанс розпочати все спочатку.

Цікаві факти

(а) Історія великого потопу, під час якого було врятовано лише кілька обраних людей, поширена в культурах багатьох країн та регіонів, навіть у таких віддалених, як Греція, Полінезія, Вогняна Земля (найдалша південна частина Південної Америки), а також за Полярним колом серед ескімосів.

(б) Шумерська табличка з Ніппуру на півдні Вавилону повідомляє про те, як цар Зіусудра, отримавши попередження про майбутній потоп, збудував велике судно, а потім unikнув катастрофи. Ця табличка датується приблизно 2000 роком до нашої ери.

(в) Історія про потоп, яка збереглася в старовинних документах багатьох народів (хоч зміст та деталі історії не збереглися так достовірно, як у Біблії) є ще одним доказом того, що ця подія справді відбулася.

Читання

Геологічні докази Всесвітнього потопу

Така подія, як потоп, описана в книзі Буття, мала залишити вагомні докази на шарах гірських порід землі. Дослідження цих шарів та низка важливих відкриттів пропонує інтерпретацію цієї події.

Під час усесвітнього потопу можна було б очікувати, що катастрофічні руйнування такі масштабні, що докази очевидні. Однак ми повинні пам'ятати, що, розглядаючи подію, яка сталася в минулому, наприклад, потоп, ми маємо справу з інтерпретаціями, а не з безпосередніми спостереженнями.

Ось деякі характеристики порід, які свідчать про всесвітній потоп:

1 Морські відкладення на материках.

У світі близько половини відкладень на континентах походить із моря. Як так сталося, що на континентах осіло так багато морських матеріалів? Найімовірніше, вони мали залишитися в океані. Широкий обсяг океанів на континентах, безсумнівно, особливе явище, що свідчить про всесвітній потоп.

2 Активна діяльність підземних вод під континентами.

Докази цього спостерігаються у великих старих підводних конусах виносу та інших підводних родовищах, про що свідчать каламутні потоки.

Турбідіти – це скупчення гірських порід, вапна, піску та глини, що відкладаються шарами під водою. Дослідження каламутних потоків показують, що величезні відкладення завтовшки в

кілька метрів і площею до 100 тис. км² можуть утворюватися в океані за лічені години після землетрусів. Тисячі шарів відкладень на континентах, що, як колись вважали, відкладалися протягом тривалого періоду на мілководді, тепер сприймаються як швидкі відкладення каламутних потоків. Цього і слід було очікувати під час біблійного потопу.

3 Масштабне поширення екзотичних відкладень.

Багато шарів екзотичних відкладень займають такі великі площі, що важко повірити, що вони відкладалися поступово, а не внаслідок природних катаклізмів. Наприклад, на заході США конгломерат Шинарамп, що завширшки 30 м, займає майже 250 тис. км². Геологічне утворення Моррісона, завширшки 100 м (містить рештки динозаврів), простягається приблизно на 1 млн км². Формація Чінл, що охоплює скам'янілу деревину, простягається на 800 тис. км².

4 Відсутність ерозії в лакуні осадових шарів

Пласти представляють час, який було допущено між шарами, котрих бракує в деяких місцях. Проте нижні шари цих лакун містять мало ознак ерозії, яка виникла б, якби вони існували мільйони років. Відсутність ерозії в більшості частин цих лакун свідчить про швидке відкладення, як у випадку потопу.

5 Неповні екологічні системи

У кількох шарах, які містять скам'янілості, наприклад, пісковик Коконіно з районів Великого Каньйону на заході США і формація Моррісон, було знайдено вагомі докази скам'янілостей тварин, але мало доказів рослин. Тваринам потрібні були рослини як їжа. Однак у формації Моррісон було знайдено невеликі рослини, серед яких останки багатьох динозаврів, а в Коконіно разом із сотнями останків тварин не було знайдено жодної рослини. Як тварини могли прожити мільйони років без належного харчування?

Єдине пояснення всьому цьому – швидка дія вод усесвітнього потопу.

Джерело: Ariel A. Roth, Institute of Geological Research

Потоп

1 Звідки взялася й куди поділася вода всесвітнього потопу?

Океани містять достатньо води, щоб покрити Землю. Якби поверхня Землі була ідеально плоскою, без гір та океанських западин, вона була б покрита шаром води глибиною 3 км. Води достатньо, щоб затопити Землю. До всесвітнього потопу певна кількість води, імовірно, була в морях, частина води – в атмосфері, а ще решта – під землею. Нині переважна частина води міститься в океанічних басейнах.

2 Як усесвітній потоп міг накрити гору Еверест?

Під час потопу територія, де зараз розташована гора Еверест, була басейном, у якому накопичувалися відкладення. Про це свідчить наявність морських скам'янілостей на горі Еверест. Після поховання скам'янілостей природні катаклізми підняли відкладення на висоту, що значно перевищує їхнє попереднє положення, утворюючи гори Гімалаї. Більшість гір могли утворитися так під час потопу або незабаром після нього.

3 Як можна було знищити Землю за 40 днів і 40 ночей дощу?

Хоч потоп тривав 40 днів, та вода почала спадати не раніше ніж через 150 днів (Бут. 7:24). Минуло ще 150 днів, перш ніж ковчег зупинився (Бут. 8:3, 4). Десять місяців безперервного затоплення, імовірно, могли б спричинити великі геологічні зміни на поверхні Землі. У регіонах, більш віддалених від місця зупинки ковчега, потоп міг тривати значно довше, ніж один рік.

Вода була не єдиним чинником усесвітньої катастрофи. Шари скам'янілостей містять понад 100 кратерів, утворених ударами позаземних об'єктів, таких як астероїди, метеорити та комети. Під час потопу земна кора зазнала великих змін. Без сумніву, дощ відіграв основну роль у такій катастрофі, як потоп, але, крім того, було значно більше факторів.

4 Звідки ми знаємо, що потоп був усесвітнім? Чи могло це статися лише в одній частині світу?

Ісус використав потоп як приклад останнього суду (Матв. 24:37, 38). Петро підтвердив, що було врятовано лише вісім людей (2 Пет. 2:5).

Детальний опис подій у книзі Буття заперечує думку про те, що потоп був локальним: «Вода... покрила всі найвищі гори, що під небом» (Бут. 7:19). Якщо вода покрила високі гори, вона покрила й нижчі регіони.

Оскільки Бог мав знищити всіх людей (Бут. 6:7), потоп повинен був поширитися на всі регіони, населені людьми. Зрештою, Господь пообіцяв, що більше ніколи не буде такого потопу (Бут. 9:11, Ісаї 54:9), символом Його обітниці стала веселка (Бут. 9:13-17).

Було дуже багато руйнівних локальних повеней, які забрали життя безлічі людей.

Веселку можна побачити всюди, над усією землею. Це вказує на те, що обітниця стосується всього світу.

Потоп з книги Буття був для тогочасних людей небаченим явищем. Його масштаби перевищують усі подальші катаклізми та стихійні лиха.

Якби потоп був локальним, то біблійна історія не мала б сенсу. Для порятунку Ноя та тварин не знадобився б ковчег. Ной міг мігрувати з тваринами в інший регіон, щоб уникнути стихії.

Деякі люди стверджують, що наявність шарів глини в деяких частинах Месопотамської долини свідчить про те, що потоп був локальним. Однак цей шар глини трапляється лише в деяких місцях. Без сумніву, регіони були затоплені в певний час, але це не має нічого спільного з потопом за часів Ноя, описаного в книзі Буття.

ПІДРОЗДІЛ 4 БОЖИЙ ДРУГ

Посилання: Бут. 12-22; «Патріархи і пророки», розділи «Покликання Авраама», «Авраам у Ханаані», «Випробування віри».

Пам'ятний вірш: «Ти ж, Ізраїлю, Мій слуго, Якове, якого Я обрав, – нащадки Авраама, Мого приятеля».

Концепції для опрацювання:

- (а) Якщо ми справді друзі Бога, то бажатимемо виконувати Його волю.
- (б) Друзі Господа мають бути людьми віри; їм потрібно робити мудрий вибір; вони повинні бути турботливими та смиренними.
- (в) Любов до Бога може означати, що нам потрібно відмовитися від деяких цінних речей.

Вступ до теми

Розпочніть урок, запитавши: «Чи робив колись друг для вас щось надзвичайне?» Запропонуйте двом-трьом учням розповісти про свій досвід. На завершення скажіть, що друзі часто бувають ближчими за брата. Ісус сказав, що найбільший доказ дружби – це віддати своє життя за іншу людину. Чи віддали б ви життя за друга?

Освітня стратегія

Після закінчення уроку роздайте кожному учню аркуш картону розміром 10 x 15 см (різні за кольором). Розділіть клас на дві групи й попросіть закінчити речення: «Авраам був другом Бога, тому що...», а інша група нехай продовжить речення: «Я друг Бога, тому що...» Зберіть

картки та наклейте їх на панно в класі або на стіну. Запропонуйте всім учням прочитати, що написали їхні друзі.

Цікаві факти

(а) У Тераха, батька Авраама, було ще двоє синів: Нахор і Гаран. Гаран помер рано, залишивши свого сина Лота з братом Авраамом.

(б) Сучасна археологія зазвичай ототожнює Ур Халдейський із сучасним Телль Ель-Мукайяр, 15 км на захід від Насірії, на березі Євфрату, на південь від Іраку.

(в) За днів Авраама наложниця не могла зайняти місце дружини. Але й дружина не могла відіслати наложницю. Це пояснює небажання Авраама, коли він відправив Агар. Авраам підкорився Божому повелінню (Бут. 21:12-21).

Читання

Завжди друг

Євангелія показують, як Ісус розвивав дружні стосунки і як Він ставився до різних людей. Розглянемо деякі приклади.

1 Матвій прислухався до голосу Ісуса

Слово Вчителя до чоловіка, який сидів у будівлі збору податків, досягло його серця: «Іди за Мною!» Митник покинув усе й пішов за Ним. Відтоді він став проповідником і згодом автором Євангелія. Матвія і нині згадують як одного з дванадцяти учнів.

2 Никодим досліджував Боже Слово

Досліджуючи пророцтва про Месію, Никодим помітив схожість із життям Ісуса. Отож одного вечора він пішов на зустріч із Ним. Відтоді Никодим почав ретельно досліджувати Біблію не для того, щоб обговорювати теорію, а щоб підтримувати тісні стосунки з Богом.

3 Юда приєднався до Ісуса з недовірою

Юда завжди супроводжував Спасителя і був свідком надзвичайних чудес. Однак він не до кінця довіряв Христу. Гріх гордині заважав йому підтримувати відкрите, щире спілкування зі Спасителем.

4 Іван відкрив своє серце

Іван був гордим, зарозумілим, честолюбним, запальним і мстивим. Однак він зміг довіритися Христу більше, ніж будь-хто з його друзів. Саме його глибока любов до Ісуса викликала бажання завжди бути поруч із Ним.

Справжній вірний друг без упереджень – це Ісус.

ПІДРОЗДІЛ 5 БОРотьБА З АНГЕЛОМ

Посилання: Бут. 27-32; «Патріархи і пророки», розділи «Яків та Ісав», «Втеча та вигнання», «Повернення до Ханаану».

Пам'ятний вірш: "Твоє ім'я не буде більше Яків, а зватимешся Ізраїль, бо ти витримав змагання з Богом..." (Бут. 32:29).

Концепції для опрацювання:

(а) Обманювати когось – це жахливий вибір, тому що ми завдаємо шкоди і іншим, і собі.

(б) Бог може простити кожен гріх, яким би великим і жахливим він не здавався.

(в) Часом жити із сім'єю важко, але ми повинні докладати зусиль, щоб між нами були дружба та взаєморозуміння.

Вступ до теми

Знайдіть у шкільній бібліотеці книгу про значення імен і розкрийте учням значення їхніх імен (будьте обережні з тими іменами, які мають «не найкраще» значення). Після цього зробіть анонс: «Сьогоднішній урок розповідає про людину, якій довелося змінити своє ім'я, оскільки значення його імені було негативне».

Освітня стратегія

Якщо у вашому класі є проектор, ви можете підготувати урок у PowerPoint, проілюструвавши його малюнками та зображеннями, які слід знайти в Інтернеті. За відсутності технологічних ресурсів ви можете використати фліпчарт (демонстраційна таблиця з великими перекидними аркушами для нотаток). Попередньо ви заповнюєте аркуші фліпчарту інформацією (сценарій, визначення, малюнки), необхідною для викладання предмету. Фліпчарт можна придбати в канцелярському магазині. Використовуйте маркери різних кольорів, а також відповідний розмір шрифту та малюнки.

Цікаві факти

(а) Налічується понад 300 згадок про Якова в Старому Завіті та 24 – у Новому. Біографії Якова присвячено майже чверть усієї книги Буття.

(б) На думку деяких учених, ім'я «Яків» означає «Бог захищає». Його вторинне значення – «витіснитель», тобто «той, хто обманом займає чийсь місце».

(в) Народження Якова та Ісава було відповіддю Бога на молитви Ісаака, тому що Ревека була безплідною.

Читання

Служителі любові

Уві сні в Бетелі Яків побачив ангелів, які піднімалися і спускалися сходами. Чи вірите ви в існування ангелів? Хто вони? Що роблять? Де живуть? Як їх звати?

Багато людей не вірять в ангелів, добрих чи злих. Однак ті, хто читає Біблію, мають вагомі причини свідчити, що ангели не тільки існують, але є нашими щоденними супутниками на Землі. Ми молимося, щоб ангел Господній був поруч із нами, особливо під час сну.

Ангели існували ще до створення Землі. Це живі істоти, але не люди, вони створені Богом, а не в процесі продовження роду. Ангели живуть у невидимому для нас світі, який Біблія називає Небом, де правителем є Бог. Звідти добрим ангелам доручено служити на Землі (Євр. 1:14). Ми можемо бути впевнені, що з нами завжди поруч Божий ангел, доки ми поведимося як послідовники Христа.

Кількість добрих і злих ангелів невідома. Іван в Об'явл. 5:11 описує те, що він бачив: «І я поглянув, і почув голос багатьох ангелів довкола престолу, живих істот і старців – і кількість їх була десятки тисяч разів по десять тисяч і тисячі тисяч». Якщо помножити «десятки тисяч по десять тисяч», то отримаємо сто мільйонів! Таку кількість навіть уявити важко!

Ангели перебувають біля Бога, вони служать і постійно поклоняються Йому. Та вони також і на Землі з нами. Божі ангели бачать і чують наші обіцянки, заперечення, зізнання й усі наші справи (Екл. 5:5, 6).

РОЗДІЛ 2

ЖИВИ ТА НАВЧАЙСЯ

ПІДРОЗДІЛ 1

МРІЇ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ

Посилання: Бут. 37-50; «Патріархи і пророки», розділи «Повернення до Ханаану», «Йосиф у Єгипті», «Йосиф та його брати».

Пам'ятний вірш: «Тож надійся на Господа! Будь мужнім і нехай зміцняється серце твоє! По-кладайся на Господа!» (Псал. 27:14).

Концепції для опрацювання:

(а) У житті необхідно мати цілі та мрії. Хто не планує й не мріє, не зможе досягнути бажаних результатів.

(б) Якщо наші цілі та мрії узгоджуються з Божою волею, ми досягнемо успіху.

(в) Бути вірним і відданим Богові – це найкраще рішення, яке ми можемо прийняти.

Вступ до теми

Помістіть на дошці плакат із таким запитанням: «Яка ваша найбільша мрія?» Дозвольте учням поділитися, після чого наголосіть, що можливо досягти будь-якої мети, якщо ми готові боротися за неї разом з Богом.

Розкажіть учням історію Соїчіро Хонди з розділу «Читання».

Освітня стратегія

За тиждень до початку цього уроку розділіть клас на групи по чотири-п'ять учнів і дайте кожній групі завдання: візьміть інтерв'ю у фахівця (механіка, лікаря, юриста, інженера, хіміка тощо) й поставте два запитання: що ми повинні зробити, щоб здійснити свою мрію, здобувши професію? Чому для професіоналів так важливо бути сумлінними й надійними?

Кожна група повинна написати звіт про інтерв'ю з фахівцями. Завдяки аналізу звітів вивчення уроку буде ефективнішим, оскільки учні побачать, що теми Біблії пов'язані з реальністю.

Цікаві факти

(а) Історію Йосифа можна розділити на три частини:

- 1) від народження до 17 років (Бут. 30:23-37:2);
- 2) від 17 років до 30 років (37:2-41:46);
- 3) від 30 років до смерті (41:46-50:26).

(б) Чотирнадцять людей у Біблії мають ім'я Йосиф.

Йосиф не став лідером жодного з дванадцяти племен Ізраїлю, але два його сини, Манасія та Єфрем, стали.

Читання

Історія Соічіро Хонди

«Він не знав, що це неможливо, а просто пішов і зробив це» (Жан Кокто).

У 1938 році, ще навчаючись в університеті, пан Соічіро вклав усе, що мав, у маленьку майстерню, де почав розвивати свою концепцію поршневого кільця. Він хотів продати результати своєї праці корпорації «Тойота», тому працював день і ніч, весь у мастилі, спав в офісі, не втрачаючи віри в те, що здатний досягти успіху. Соічіро навіть дійшов до того, що заклав коштовності своєї дружини, щоб залишитися в бізнесі. Коли нарешті він закінчив виготовлення поршневих кілець і представив їх корпорації «Тойота», йому сказали, що вони не відповідають стандартам компанії.

Соічіро повернувся до університету ще на два роки, де почув насмішки і презирство професорів і колег, котрі називали його цілі абсурдними. Однак замість того щоб зосереджуватися на гіркоті свого досвіду, він вирішив зосередитися на своїй меті. Поки одного разу, ще через два роки, корпорація «Тойота» не запропонувала містеру Соічіро контракт, про який він так довго мріяв. Його цілеспрямованість і працелюбність не були марними.

Потім виникла інша проблема: японський уряд готувався до війни й відмовив Соічіро в постачанні бетону, необхідного для будівництва його заводу. Чи опустив він руки? Чи акцентував увагу на несправедливості ситуації? Авжеж ні.

І знову Соічіро, використавши досвід, розробив стратегію. Він і його команда зайнялися процесом виготовлення власного бетону, і завод був побудований. Під час війни завод двічі бомбили, унаслідок чого була зруйнована значна частина приміщення.

Якою була реакція Соічіро? Він негайно викликав свою команду, і вони зібрали всі зайві газові баки, які утилізували американські літаки. Вони назвали їх «подарунками від президента Трумена», тому що це був основний матеріал, необхідний для його промислового процесу, який у ті часи через війну був недоступний у Японії. Згодом, після того як його завод пережив усе це, землетрус зруйнував завод. Соічіро вирішив продати свої напрацювання з поршнем корпорації «Тойота».

Ось людина, яка прийняла чіткі рішення, щоб стати успішною. Соічіро мав віру й жагу до того, що робив. Він діяв рішуче й цілеспрямовано.

Після війни в Японії виникла величезна нестача газу, і пан Соічіро не міг навіть їздити на машині, щоб купити їжу для своєї родини. У нього виникла нова ідея: він вирішив пристосувати маленький двигун до свого велосипеда. Сусіди відразу ж попросили його зробити їм ці «моторизовані велосипеди». Один за одним приходили всі й отримували допомогу, поки він не залишився без двигунів.

Потім Соічіро вирішив побудувати завод з виробництва двигунів, але в нього не було грошей. Як і раніше, він прийняв рішення знайти шлях реалізації запланованого. Його рішення полягало в тому, щоб написати особистого листа кожному з 18 тисяч власників велосипедних магазинів у Японії. Він переконав п'ять тисяч із них дати йому потрібні гроші наперед.

Вироби Соічіро вмиль набули популярності й привернули увагу імператора. Пізніше він почав експортувати свої товари до Сполучених Штатів, а в 1970-х роках зайнявся виробництвом автомобілів. Сьогодні в його компаніях працює понад сто тисяч людей, а його бізнес вважається одним з найбільших японських автомобільних імперій завдяки рішучості Соічіро Хонди.

ПІДРОЗДІЛ 2

ЧОЛОВІК, ЯКИЙ НЕ ХОТІВ БУТИ ФАРАОНОМ

Посилання: Вихід 1-10; 12:34-51; 13-24; «Патріархи і пророки», розділи «Мойсей», «Єгипетські кари», «Вихід», «Від Червоного моря до Синаю», «Закон, даний Ізраїлю».

Пам'ятний вірш: «Вірою Мойсей, коли виріс, відмовився називатися сином дочки фараона; він краще зволів терпіти з Божим народом, ніж тимчасово мати насолоду від гріха» (Євр. 11: 24, 25).

Концепції для опрацювання:

- (а) Щоразу, коли Бог закликає когось бути Його слугою, Він дає йому можливість виконувати свої функції.
- (б) Обмінявши тимчасову славу цього світу на славу світу майбутнього, ви ніколи не пошкодуєте.
- (в) Бог надзвичайно могутній; абсурдно, що Йому кидають виклик земні правителі.

Вступ до теми

Організуйте перегляд відео про Десять Заповідей. Нехай учні розмірковують над ними. Після цього повідомте їм, що на сьогоднішньому занятті вони дізнаються про людину, яка мала привілей отримати Десять Заповідей з рук Самого Бога.

Освітня стратегія

Окрім цього, цікаво було б переглянути з учнями мультфільм «Принц Єгипту». Можете вибрати деякі частини фільму «Десять Заповідей». Після перегляду поговоріть з учнями про те, наскільки важливу роль відіграв Мойсей у біблійній історії, що про нього створили фільми й мультфільми.

Цікаві факти

- (а) Старий Завіт свідчить, що Мойсей був важливою особою. У Новому Завіті він порівнюється з Ісусом Христом: «Закон був даний через Мойсея, а благодать та істина з'явилися через Ісуса Христа» (Івана 1:17).
- (б) Відкриття табличок у Тель-ель-Амарні свідчить, що за часів Мойсея на всьому Близькому та Середньому Сході була розвинута писемна культура. Цілком імовірно, що він навчився писати єгипетськими ієрогліфами, аккадським клинописом і, можливо, якимось алфавітним письмом, таким як угаритська абетка, майже тотожна писемності євреїв того часу.

Читання

Принц, який змінив світ

Мойсей був героєм. Його книги перші в Біблії. Як символ свободи та лідерства, його виліпив Мікеланджело, намалював Рембрандт, а Елі Візель назвав його «найсамотнішим і наймогутнішим героєм біблійної історії». «Після нього все стало не так, як раніше», – пише Візель. Не дивно, що Мартін Лютер Кінг і теологи, котрі проголошували теологію свободи, вважали Мойсея носієм нових парадигм.

Він був прообразом Христа (див. Євр. 3:5, 6). Його життя і місія демонструють надзвичайну паралель із діями Христа.

Свобода від Єгипту була прообразом свободи від гріха через Ісуса.

Заступництво Мойсея за Ізраїль ілюструє посередництво Христа за грішника.

Пасха, встановлена через Мойсея, була ефективним аудіовізуальним методом, який щороку навчав про Божественний План спасіння для грішника.

ПІДРОЗДІЛ 3 ЛЮДИНА НА ІМ'Я МУЖНІСТЬ

Посилання: І. Нав. 1-11; «Патріархи і пророки», розділи «Перехід через Йордан» «Падіння Єрихона», «Благословення і прокляття», «Союз із гівеонітянами».

Пам'ятний вірш: «Отже, Господь був з Ісусом, і його ім'я стало відомим по всій тій землі» (І. Нав. 6:27).

Концепції для опрацювання:

- (а) Для Господа будь-яка людина має можливість і потенціал для перемоги.
- (б) Довіра до Бога дає нам сміливість протистояти викликам життя.
- (в) Мужність виявляється не лише у великих битвах, а й у малих повсякденних обов'язках.

Вступ до теми

На шкільному подвір'ї проведіть гру «Перетягування канату» з п'ятьма хлопцями з кожного боку, а потім так само з дівчатами. Після гри запитайте: «Мужність – це лише тоді, коли хтось має більше фізичної сили? Чи може хтось бути сміливим, навіть якщо йому не вистачає фізичної сили?» Наведіть учнів на думку про те, що мужність – це значно більше, ніж м'язи та бажання боротися. Яскравим прикладом цього був Ісус Навин, який мав мужність вести тисячі людей до Обітованої землі.

Освітня стратегія

Розділіть клас на п'ять-шість груп, а матеріал уроку – на однакову кількість абзаців (простежте, щоб кожен абзац містив конкретну ідею). Запропонуйте кожній групі для опрацювання частину матеріалу. Групи повинні будуть виконати три завдання: (1) усний стислий виклад; (2) письмовий стислий виклад і (3) малюнок. Відведіть їм відповідний час для виконання завдань і ще три хвилини на презентацію.

Цікаві факти

- (а) З огляду на здібності Ісуса Навина як військового стратега, можливо, він був професійним військовим, який навчався в Єгипті. Археологія повідомляє, що єгипетська армія наймала іноземців.
- (б) Ісус Навин був досвідченим воїном. Він організував групу колишніх рабів, які тільки-но здобули свободу, і створив з них потужну армію.

Читання

Вибір за нами

У нашому житті ми щодня робимо вибір. Очолюючи народ Божий, Ісус Навин оголосив про свій вибір і запропонував кожній людині зробити власний вибір. Він вирішив служити Богу й хотів, щоб люди також стали на бік Господа.

Ювенал був менеджером мережі ресторанів. Він був життєрадісним і мотивував інших. У Ювенала завжди був позитивний настрій. Якщо хтось із його співробітників був сумним і пригніченим, він підходив до них і допомагав їм подивитися на події з іншого, яскравішого, боку.

Якось один чоловік, зацікавившись позитивним настроєм Ювенала, пішов поговорити з ним. Чоловік запитав Ювенала, як йому вдається завжди бути добре налаштованим. Ювенал розповів йому: «Щодня я прокидаюся вранці й кажу собі, що цього дня, як і завжди, переді мною вибір: бути щасливим і веселим або сумним і пригніченим. Я завжди обираю перший варіант. І коли трапляється щось неприємне, я можу визнати себе жертвою ситуації або ж почерпнути урок із того, що трапилося. Я вирішив вчитися на цьому. Мені подобається дивитися на речі з позитивного боку».

Одного разу Ювенала пограбували через те, що він забув замкнути двері одного з ресторанів. Під час того пограбування він отримав поранення і був доправлений до лікарні. В операційній Ювенала запитали, чи немає в нього на щось алергії. Він сказав, що є. Через його відповідь усі припинили свої дії. Ювенал продовжив: «У мене алергія на кулі». Поки всі сміялися, він додав: «Я обираю жити; отож оперуйте мене так, ніби я маю жити, а не померти».

Ювенал вижив, тому що мав сильний характер і радісний настрій.

Нашим першим вибором уранці має бути пошук Бога в молитві та роздумах. Тоді завдяки Його вказівкам ми зможемо приймати мудрі рішення. Сподіваюся, що ми з вами з допомогою Святого Духа щодня прийматимемо мудрі рішення.

ПІДРОЗДІЛ 4

ЗАХИСНИЦЯ ПРИГНОБЛЕНИХ

Посилання: Суд. 6-8.

Пам'ятний вірш: «Дух Господній на Мені, бо Він помазав Мене благовістити убогим, послав Мене зціляти розбитих серцем, проповідувати полоненим визволення, сліпим – прозріння, і пригноблених відпустити на волю; звіщати рік Господнього помилювання!» (Луки 4:18, 19).

Концепції для опрацювання:

- (а) Стикаючись із проблемою, значно легше перекласти відповідальність на інших.
- (б) Коли людина смиренно визнає свою неспроможність, Бог використовує нагоду діяти Своєю силою.
- (в) Беручи на себе соціальну відповідальність, за допомогою невеликих учинків ми можемо покращити наші сім'ю, школу, район, місто та країну.

Вступ до теми

Поставте учням запитання: «Якби ви могли щось зробити для людей, які живуть навколо вас, що б це було?» Запишіть пропозиції на дошці та запропонуйте учням виявляти ініціативу в тому, щоб змінювати життя інших людей на краще. Проведіть паралель з уроком, прокоментувавши, що Девора навіть ризикувала своїм життям, щоб життя інших людей змінилося на краще».

Освітня стратегія

Попередньо домовтеся з групою учнів про підготовку вистави на основі цього уроку, поєднуючи інсценізацію з розповіддю (допоможіть їм скласти сценарій). Після інсценізації ви можете поставити учням запитання про цю біблійну історію.

Цікаві факти

(а) Девора – ім'я двох жінок у Біблії. Окрім Девори, історію якої ми вивчаємо на цьому занятті, є ще Девора, яка була служницею Ребеки, дружини Ісака (Бут. 24:59; 35:8). Вона супроводжувала Ребекку з дому її батька навіть після її одруження з Ісаком.

(б) Окрім Аталії (2 Цар. 11), Девора була єдиною жінкою, яка керувала народом Ізраїлю.

Читання

Маргарита де Наварра

Сестра короля Франції Франциска I, Маргарита де Наварра – одна з найосвіченіших жінок Франції і радниця короля. Отримала добру освіту та успадкувала любов до книжок від матері. Завдяки навчанню оволоділа латиною, французькою, іспанською, англійською, італійською та німецькою мовами. У часи Реформації до кола її читання увійшли праці Лютера та Кальвіна – з останнім вона листувалася протягом усього свого життя. Маргарита переховувала в себе багатьох реформаторів під час гонінь, навіть Жана Кальвіна, коли той утік з Парижа. Ризикуючи, вона підтримала поширення у Франції реформаційних ідей Брісона, який рішуче засудив продаж індульгенцій та поклоніння мощам. Захистила вона і Жака Лефевра, перекладача Нового Завіту французькою мовою, якому після засудження його праці Сорбонною загрозувала страта.

Якщо спочатку Франциск терпляче ставився до підтримки його сестрою французьких реформаторів, то після «Справи про листівки» («Affaire des Placards») 1534 р., його позиція стала значно жорсткішою. Маргарита була поставлена перед вибором: або зректися своїх протестантських переконань, або зазнати переслідувань. Вона вибрала друге й покинула французький двір, повернувшись до себе в Наварру. Там королева не тільки продовжила підтримку протестантів, а й почала впроваджувати Реформацію своїми силами. Маргарита Ангулемська померла досить рано – у 57 років. Реформаційну справу Маргарити Наварської згодом продовжила її єдина дочка, Жанна д'Альбре.

ПІДРОЗДІЛ 5 ТРИСТА ОДИН ГЕРОЙ

Посилання: Суд. 6-8; «Патріархи і пророки», розділ «Перші судді».

Пам'ятний вірш: «Якщо ви дійсно будете дотримуватися усіх цих повелінь...то Господь прожене всі ті народи перед вами» (Второзак. 11: 22, 23).

Концепції для опрацювання:

(а) Не обов'язково мати великі обладунки, щоб виграти «битви». Треба лише мати велику віру в Бога.

(б) Неодноразово накази Бога щодо «битви» можуть здаватися абсурдними, однак довіряйте Йому.

(в) Важливо розвивати здорову самооцінку.

Вступ до теми

Запитайте учнів, чи виявляли вони колись хоробрість у важкій ситуації. Попросіть деяких із них поділитися своїм досвідом із класом. Потім скажіть їм, що Біблія розповідає кілька історій про сміливих людей, серед яких біблійний герой Гедеон.

Освітня стратегія

Принесіть у клас дві губки: суху й мокру. Використайте їх як наочність, коли ви розповідатимете учням про випадок Гедеона, котрий попросив ангела про ознаки. Також використайте хліб, розповідаючи про момент, коли ангел спалив жертву Гедеона.

Цікаві факти

(а) Ім'я Гедеон означає «дроворуб» або «воїн».

(б) Мідіянці, від яких Гедеон звільнив ізраїльтян, були арабськими кочівниками в пустелі Сирії та Аравії, які вторглися в центральну частину Палестини. В одній зі своїх численних атак вони вбили братів Гедеона у Фаворі.

(в) Гедеона також називали Єрувваал (Суд. 6:32 і 7:1), що означає «Нехай з ним судиться Ваал». Таке ім'я він отримав тому, що зруйнував жертовник Ваала, а на тому ж місці спорудив жертовник істинному Богу.

Читання

Як перемогти страх

Чи можна знайти людину, яка ніколи не відчувала страху?

Хлопчики зазвичай сміливіші за дівчаток і тішаться, коли можуть їх налякати.

Хто ніколи не бачив хлопця із жабою в руці, який погрожував кинути її на дівчину? Чи з упійманим тарганом, загорнувши його як подарунок і чекаючи на крики дівчинки?

Коли ми говоримо про страх, то на думку спадають жахливі відчуття, які викликають злодії, викрадачі, деякі тварини, стихійні лиха тощо.

Страх змушує людину бачити те, чого не існує. Стовпи схожі на людей, шум мишей нагадує звуки злодія, який намагається відімкнути двері.

Як же неприємно відчувати страх! І як добре мати когось безстрашного, щоб протистояти страху!

Однак вищезгадані побоювання не найгірші з тих, з якими ми можемо зіткнутися. Вони поширені, і ми їх у собі розкриваємо. Найстрашніші страхи – неусвідомлені, ті, які не розкриваються. Вони роблять нас нещасними, невпевненими в собі, викликають почуття агресивності чи депресії. Проте ми їх не помічаємо.

Що це за страхи? Складімо список:

- ✓ Страх бути маргіналізованим та приниженим.
- ✓ Страх зазнати критики чи докорів.
- ✓ Страх втратити близьких.
- ✓ Страх перед стражданнями, невдачами, страх потрапити в курйозну ситуацію тощо.

Усі ці страхи розвіялися б, якби ми довіряли лише Богу.

РОЗДІЛ 3

ВИБІР ЗА ТОБОЮ

ПІДРОЗДІЛ 1

«Я МАЮ СИЛУ!»

Посилання: Суд. 13-16; «Патріархи і пророки», розділ «Самсон».

Пам'ятний вірш: «Не впрягайтеся разом з невірними в чуже ярмо. Що може бути спільного між світлом і темрявою? Яка згода Христа з Веліаром? Яка частка вірного з невірним?» (2 Кор. 6:14).

Концепції для опрацювання:

(а) Поки ми з Богом, то маємо гарантію Його присутності. Однак коли ми залишаємо Його, то повинні взяти на себе ризики, які це несе.

(б) Мати самоконтроль значно важливіше, ніж фізичну силу.

(в) Іноді, як кажуть, «Бог пише рівно навіть по кривих рядках». Але було б добре, якби люди співпрацювали.

Вступ до теми

Принесіть у клас два мішечки квасолі (по 1 кг кожен) і запропонуйте комусь тримати по 1 кг на кожній руці, випроставши їх, протягом двох хвилин.

Можливо, нікому це не вдасться. Завершіть гру, сказавши: «Значно важливіше виявляти самоконтроль перед викликами та спокусами, які пропонує світ, ніж тримати по кілограму квасолі в кожній руці».

Цікаві факти

(а) Ім'я «Самсон» має цікаве значення: «осяйний», «маленьке сонце», «руйнівник».

(б) Надприродна сила Самсона була результатом дії Святого Духа в нашому житті. Його довге волосся було лише фізичним доказом того, що він мав стосунки з Богом, дотримуючись своєї обіцянки та клятви.

Читання

Джерело сили

Усі ми знаємо про велику роботу гідроелектростанції Ітайпу, розташованої в Парагваї. Ітайпу – це щось гігантське, що не можна описати цифрами. Її будівництво було розпочато у 1975 році, а її перші блоки були урочисто відкриті 25 жовтня 1984 року президентами Бразилії та Парагваю. Кожен блок має потужність 700 тис. кВт.

Обсяг землі та гірських порід, необхідних для очищення землі під дамбу, перевищив 56 млн м³. Він міг би заповнити 25 бункерів завбільшки з стадіон «Маракана»!

Використаного для будівництва бетону вистачило б, щоб прокласти двосмугову дорогу завширшки 7 метрів, що з'єднує Лісабон з Києвом. Обсяг води у водосховищі сягає 29 мільярдів кубометрів і дає змогу гідроелектростанції мати загальну потужність 12 млрд 6 млн кВт.

Ось приклад людської сили. Проте Павло у Филп. 4:13 говорить про найбільшу силу для християнина. Енергією, яка підтримувала Павла, рушійною силою його життя був Христос. Він навчає нас, що як християни, ми сильні в Ісусі Христі.

У своїй слабкості християнин покладається на силу Ісуса. Незважаючи на зміни в житті, спричинені труднощами, християнин отримує не лише підтримку, прощення та мир, але й силу та відвагу, щоб вести нові духовні битви.

ПІДРОЗДІЛ 2 ЧУЖИНКА В НАРОДІ

Посилання: Кн. Рут.

Пам'ятний вірш: «Адже куди підеш ти, туди піду і я; де житимеш ти, там і я проживатиму. Твій народ стане моїм народом. І твій Бог буде моїм Богом!» (Рут 1:16).

Концепції для опрацювання:

- (а) Вибір іти за Богом – найкраще рішення, яке ми можемо прийняти в житті.
- (б) Навіть серед страждань ми можемо відчувати руку Бога, що захищає.
- (в) Допомога іншим завжди того варта. Це синонім дружби.

Вступ до теми

Нехай учні поміркують, скільки людей страждає в лікарнях: діти, молодь, дорослі та літні люди. Скористайтеся моментом, щоб помолитися за хворих людей, нехай учні помоляться за членів родини чи друзів, які хворіють. Скажіть їм, що в уроці йтиметься про жінку, яка так сильно страждала, що хотіла, щоб її називали Мара («гіркота»).

Освітня стратегія

Враховуючи, що в уроці йдеться про того, хто пережив важкі часи, запропонуйте учням помолитися цього тижня за хворого (моліться за ту саму людину щодня). На початку кожного заняття виділіть дві хвилини для молитви. Наголошуйте на цінності молитви.

Цікаві факти

(а) Історія Рут доводить, що приналежність до Царства Божого не залежить від плоті й крові, а від послуху через віру. Рут була моавійкою; Участь моавійців у громаді Ізраїлю була заборонена протягом десяти поколінь.

(б) Ноемі прибула до своєї землі бідною та без родичів (Рут 1:21; 3:17), та потім стала впевненою в собі, щасливою й випромінювала надію (Рут 4:13-17). Це ілюстрація того, що відбувається, коли ми тримаємося за Бога.

Читання

Притча «Старий пен»

Росло в лісі велике гіллясте дерево. Весною воно вкривалося зеленим листом, білими квітками. Прилітали до квіток бджоли і джмелі. Поселилися на дереві співучі пташки. Щовесни поверталися вони з теплого краю, знаходили своє дерево й весело щебетали: «Доброї весни, рідне дерево, ось ми й прилетіли до тебе». Радісно жилося дереву, бо багато було в нього друзів.

Минули роки. Постаріло дерево, засохло. Прийшли до лісу люди, спилили його й кудись повезли. Залишився тільки пен. Від суму й самотності покритий він сірим пилом. Боляче йому було, коли пригадував, як зліталися до нього бджоли й джмелі, як співали пташки...

Прилетіли, правда, якось пташки весною, покружляли над пнем, защебетали тривожно та й полетіли. Пень заплакав із туги. Так захотілося йому чистішої прихильності, дружби.

Настала осінь. Якось прибіг до пня їжак. Вирив ямку та й носить сухі листочки, жмутки пахучого моху – стеле зимову постіль. Зрадів старий пень, лагідний такий до їжака. І їжак з пнем став ласкавий. Подружилися вони, розповіли один одному про своє життя. Аж помолодів пень, зацвів зеленим мохом, бо є тепер у нього друг.

В. Сухомлинський

ПІДРОЗДІЛ 3

ХЛОПЧИК, ЯКИЙ РОЗМОВЛЯВ З БОГОМ

Посилання: 1 Сам. 1; 2:1-11; «Патріархи і пророки, розділ «Отрок Самуїл».

Пам'ятний вірш: «Незмінного в намірах Ти зберігаєш у повному спокої, бо він надію покладає на Тебе. Надійтись на Господа завжди, адже Господь є віковичною скелею!» (Ісаї 26: 3, 4).

Концепції для опрацювання:

- (а) Наш вік чи обмеження не мають значення: Бог хоче, щоб ми виконували Його роботу.
- (б) Коли ми виконуємо свої маленькі обов'язки, то готові й до великих (як Самуїл).
- (в) Бог досі говорить з нами. Можливо, Він це робить тихо, але дуже чітко, через Біблію.

Вступ до теми

Ви можете розпочати цей урок зі співу (або вивчення) пісні про розмову з Богом. Потім поставте запитання щодо цієї теми й вислухайте відповіді. Скажіть, що Самуїл мав привілей розмовляти із Царем Усесвіту – привілей, якого не мав навіть священник Ілій.

Освітня стратегія

Після пояснення теми попросіть учнів прочитати частину уроку окремо. Запропонуйте їм завдання: сформулюйте три запитання з правильною (П) або хибною (Х) відповіддю і два сполучних запитання. Потім обміняйтеся ними з однокласниками. Обговоріть відповіді.

Цікаві факти

- (а) На думку історика Йосифа Флавія, Самуїлу було 12 років, коли Бог відкрився йому.
- (б) У роки правління Самуїла ізраїльтяни насолоджувалися свободою та незалежністю.
- (в) Самуїл помер, коли Давид був у пустелі Ен-Геді, тікаючи від Саула.

Читання

Ісус закликає таких молодих людей, як ви

Багатьох видатних чоловіків і жінок Біблії Бог закликав, коли вони були ще юними. Царі Йоаш і Йосія були дітьми. Даниїл, Ісая, Єремія та багато інших були дуже молодими, коли Бог закликав їх виконати Його намір.

Коли Господь закликав Єремію бути Його пророком у часи відступництва, юнак почувався дуже немічним. Він сказав: «...О, Владико Господи, я ж не вмію говорити, оскільки я ще молодий!» (Єрем. 1:6). Бог відповів: «Не говори, що ти молодий, бо ти підеш до всіх, до кого лише Я тебе пошлю, і говоритимеш те, що Я тобі накажу» (Єрем. 1:7).

Бог не переймається через ваш вік. Для Нього важлива ваша готовність слухати та виконувати Його волю. Хто дав вам таланти, які ви маєте? Хіба це не Господь? Тому Він може використовувати їх для Свого Царства.

Пророцтва про Прихід Ісуса мали бути представлені людям Скандинавії (Норвегії, Швеції, Данії, Фінляндії), але дорослі, які мали сміливість це зробити, були заарештовані державною церквою. Що тепер? Чи триватиме проповідь? Оце так ідея! У Бога є особливі слуги, і коли дорослим перешкоджають, за справу беруться діти. Держава не могла заарештувати дітей. Адже вони були неповнолітніми!

«Побійтеся Бога й віддайте Йому славу; бо прийшла година Його суду!» – закликали вони. Слухачі, люди, сповнені поганих звичок і найжахливіших гріхів, уважно їх слухали, а Святий Дух торкався їхніх сердець, змінюючи їхні життя.

Ваш вік не має значення! Ваш зріст не має значення! Ваш колір шкіри, раса, зовнішність не мають жодного значення! Ісус хоче діяти через вас. Він має для вас особливий план. Віддайте своє життя в руки Христа, як це зробив Єремія, і побачите, скільки Він зробить з вашою допомогою!

ПІДРОЗДІЛ 4

ПЕРЕМОЖЕЦЬ ВЕЛЕТНІВ

Посилання: 1 Сам. 16-22; 2 Сам. 2, 11, 12; «Патріархи і пророки», розділи «Помазання Давида», «Давид і Голіаф», «Давид-утікач», «Великодушність Давида», «Покликання Давида на царство», «Гріх Давида і каяття».

Пам'ятний вірш: «Господь, Який рятував мене з могутніх лев'ячих та ведмежих лап, Він врятує мене також і від рук того филистимця!» (1 Сам. 17:37).

Концепції для опрацювання:

- (а) Успіх супроводжує не лише видатних людей. Навіть ті, ким нехтують, можуть досягти успіху.
- (б) Часто шлях до успіху може бути сповнений труднощів, які здаються нездоланими.
- (в) Коли хтось віддає себе Богові, люблячи Його всією своєю душею, він здатний досягти нових висот.
- (г) У кожній людині важливо бачити великий потенціал, який вона може реалізувати разом з Богом.

Освітня стратегія

Запропонуйте учням порозмірковувати: попри всі заслуги Давида і його високе становище, він був недосконалою людиною, як і всі ми. Але дивовижним було те, що він завжди був готовий визнати свій гріх і покаятися. Заохочуйте учнів щодня сповідувати перед Богом свої гріхи в молитві. Ви можете розробити проєкт «П'ять хвилин для Бога», у якому учні повинні щодня протягом тижня виділяти п'ять хвилин молитві та читанню Біблії (заохочуйте їх продовжувати й далі).

Цікаві факти

- (а) Ім'я Давид означає «улюблений».
- (б) Згідно з Матв. 1:6, серед родоводу Спасителя згадується і Вірсавія. Благодать Божя перемогла гріх і забезпечила найбільше благо.
- (в) Життя пастуха подарувало Давиду багато метафор, які він використав у своїх Псалмах, зокрема в Псалмі 23.

Читання

Я не матиму недостатку

«Господь – мій Пастир. Я не матиму недостатку». Яка позитивна, обнадійлива вістка для кожного! Очевидно, це почуття ягняти, повністю задоволеного своїм господарем, своїм щасливим життям.

Оскільки Господь – мій Пастир, я ні в чому не матиму недостатку. Цей вислів містить концепцію забезпеченості всім: любов'ю, орієнтиром, турботою.

Це може бути дивною заявою для такої людини, як Давид. Зрештою, його завжди переслідували, неодноразово оточували війська його ворога Саула, а також його сина Авесалома, який виступив проти свого батька. Давид був людиною, яка зазнала злиднів, труднощів та духовних мук.

Та, незважаючи на різні обставини життя Давида, ми бачимо, як Господь допомагав йому та зберігав його життя. Навіть коли Давид поживав наслідки своїх помилок, Господь виявляв Свою милість до нього».

Однак є й інше значення. Це ідея бути повністю задоволеним опікою Доброго Пастиря, а отже, нічого не вимагати натомість.

Це може бути дивною заявою для такої людини, як Давид, якщо ми беремо до уваги лише фізичні та матеріальні характеристики. Зрештою, його завжди переслідували, неодноразово оточували війська його ворога Саула, а також його сина Авесалома, який виступив проти свого батька. Давид був людиною, яка зазнала злиднів, труднощів та духовних мук.

Тому було б абсурдно стверджувати на основі цієї фрази, що дитя Боже, ягня, що перебуває під опікою Пастиря, ніколи не відчуватиме недостатку в чомусь і не матиме потреб.

ПІДРОЗДІЛ 5 НАЙМУДРІША ЛЮДИНА У СВІТІ

Посилання: 1 Цар. 3-5; 7; 10; 11; «Пророки і царі», розділи «Соломон», «Храм та його освячення» «Гордість, породжена успіхом і процвітанням», «Наслідки беззаконня».

Пам'ятний вірш: «Нехай Він (Господь) прихилить наші серця до Себе, аби ми ходили лише Його дорогами, дотримуючись усіх Його Заповідей, Його настанов та Його законів, які Він заповів нашим прабатькам!» (1 Цар. 8:58).

Концепції для опрацювання:

- (а) Небагато користі в тому, аби бути багатим, красивим і знаменитим, але жити далеко від Бога.
- (б) Бути мудрим – чудовий вибір, тому що мудрість може будь-кого зробити важливим у житті.
- (в) Вибір, який ми робимо в підлітковому та молодому віці, визначає наш успіх або невдачу в майбутньому.

Вступ до теми

Розкажіть історію: Марк – хлопчик, який отримував лише високі бали. І не тільки на контрольних роботах. Він завжди виконував завдання якнайкраще; його роботи були аргументовані й грамотно написані. Одного разу Марк не підготувався належним чином до контрольної роботи з математики. Він був змушений списувати, і все задля того, щоб отримати високий бал.

Поставте учням запитання: Марк був розумний чи мудрий? Чим відрізняються розум і мудрість? Поясніть, що Марк міг бути дуже розумним, але мудрим він не був, тому що виявив нечесність лише для того, щоб залишитися найкращим учнем у класі. Наголосіть, що не всі, хто розумний, мудрі, і що зазвичай кожен, хто мудрий, є розумним. Добре бути і розумним, і мудрим.

Освітня стратегія

Після пояснення уроку попросіть учнів намалювати на аркуші паперу якусь частину історії про Соломона. Відведіть кожному з них 30 секунд, щоб пояснити свій малюнок. Наприкінці прикріпіть малюнки на панно чи стіні класу.

Цікаві факти

(а) Назвавши свого сина від Вірсавії Соломоном («мирний»), Давид пророкував мир і спокій, які характеризуватимуть царство його сина, на відміну від періоду постійних війн за його правління.

(б) Окрім того, що Соломон був великим правителем, він привертає увагу до літературознавчих і наукових дисциплін: він написав ботанічні трактати про всі дерева, говорив про тварин і птахів, рептилій і риб (1 Цар. 5:13).

(в) Помилки Соломона можна звести до трьох:

1. Створення гарему приблизно з однієї тисячі жінок.
2. Одруження із жінками, які поклонялися ідолам, а не живому Богу. Наслідком цього стало те, що в певний період свого життя Соломон теж почав служити ідолам
3. Великі витрати двору, які вимагали чималих податків з народу.

Читання

Коли Соломон відійшов від Бога, його характер, безперечно, ні для кого не був взірцем.

Наведемо роздуми Еллен Уайт про характер, який Господь прагне бачити в кожного з нас: «Молодих людей потрібно старанно та з молитвою навчати, щоб вони будували свій характер на міцній основі. Багато з них припускається болісних, грубих помилок через те, що не прислухається до повчань досвіду. Вони не сприймають порад батьків і вчителів, тому поступаються спокусам ворога. Бог любить молодь. Він бачить у молодих людях великі можливості для добра, якщо вони усвідомлять свою потребу в Христі та будуватимуть на надійній основі. Він також знає їхні випробування, знає, що їм доведеться воювати із силами темряви, котрі намагаються здобути контроль над людським розумом; тому Господь відкрив, як саме молоді люди можуть стати учасниками Божественної природи...»

«Характер – це не справа випадку. Не поодиноким спалах гніву чи один хибний крок формують характер. Не що інше, як повторювана дія, яка переходить у звичку, формує добрий або поганий характер. Правильний характер можна сформувати тільки за допомогою наполегливих, невтомних зусиль та використання кожного довіреного людині таланту й здібності на Божу славу. Багато хто не чинить так, натомість дозволяє собі плисти за течією, віддаючись на волю своїх почуттів або обставин. Це відбувається не через брак у них добрих якостей, а через те, що вони не усвідомлюють: Бог хоче, аби у свої юні роки вони робили все від себе залежне».

«Якщо в наш час молодь бажає бути такою, як Даниїл, то повинна напружувати кожний свій духовний нерв і м'яз. Господь не бажає, щоб вони залишалися початківцями. Він хоче, щоб молоді люди досягли вершин досконалості, піднялися на найвищий щабель, з якого могли б увійти до Божого Царства».

«Любе юнацтво, час дорогий, як золото. Не наражайте свої душі на небезпеку, сіючи дикий овес. Ви не можете дозволити собі виявляти недбалість у виборі товаришів. Звертайте свою увагу на шляхетні якості в характері інших, ці риси стануть для вас моральною силою, яка допоможе опиратися злу й обирати добро».

Еллен Уайт. Вісті для молоді.

РОЗДІЛ 4

ОБРАНІ БОГОМ

ПІДРОЗДІЛ 1

ПРИКЛАД ЩЕДРОСТІ

Послання: 1 Цар. 17; «Пророки і царі», розділ «Голос суворого докору».

Пам'ятний вірш: «Давайте – і дасться вам... Бо якою мірою ви міряєте, такою ж відміряється вам» (Луки 6:38).

Концепції для опрацювання:

- (а) Щедрість – важлива риса характеру хороших людей.
- (б) Бог винагородить кожен акт щедрості та згуртованості.
- (в) Навіть якщо ми бідні й маємо небагато, ми можемо бути щедрими з іншими, пропонуючи їм прості речі.

Вступ до теми

Прочитайте текст «Ми потрібні одне одному» з розділу «Читання». На завершення скажіть, що героїня уроку – це дивовижна жінка, справжній приклад щедрості.

Освітня стратегія

Скористайтесь тематикою уроку, щоб розпочати акцію пожертвувань (продуктів, одягу тощо) та передати їх соціальній чи релігійній установі. Учням подобається брати участь у таких проєктах.

Сплануйте захід. Наприкінці вивчення уроку повідомте учням про плани та попросіть їх внести свої пропозиції.

Цікаві факти

а) Сарепта була фінікійським містом, розташованим приблизно за 15 км на південь від Сидону. Це був регіон, який не перебував під контролем царя Ахава.

б) У Старому Завіті є три видатні матері, які втратили своїх синів: Вірсавія (2 Сам. 12:15-23), вдова із Сарепти (1 Цар. 17:17-24) і шунамійка (2 Цар. 4:15-37). У Вірсавії дитина померла й не воскресла. У двох інших випадках померлі діти воскресли.

Читання

Ми потрібні одне одному

Ми були з родиною у відпустці, в ізольованому кемпінгу, і наша машина зламалася. Це сталося 10 років тому, але я пам'ятаю все, наче це було вчора.

Я намагався завести машину, та марно. Я пішов з табору, і, на щастя, мої нарікання заглушив шум потоку.

Ми дійшли висновку, що стали жертвами розрядженого акумулятора. Не бачачи жодних інших варіантів, я вирішив повернутися пішки до найближчого села, за кілька кілометрів.

Через дві години з підвернутою ногою я нарешті дійшов до заправки.

Підійшовши до АЗС, я зрозумів, що було зачинено (адже ранок неділі). Проте там був громадський телефон і стара телефонна книга. Я зателефонував до єдиної компанії дорожньої допомоги, що в сусідньому місті, приблизно за 30 км. На дзвінок відповів чоловік на ім'я Зі й вислухав мене. «Не проблема, – сказав він, коли я назвав своє місце перебування. – У нас зазвичай у неділю зачинено, але я думаю, що зможу бути там приблизно через пів години».

Я відчув полегшення, але водночас усвідомлював, наскільки дорого мені обійдеться така послуга.

Він прибув на своєму блискучому евакуаторі, і ми поїхали до кемпінгу. Коли чоловік виходив із вантажівки, я обернувся й з подивом зауважив, що він спускається з нього з опорами для ніг (протезами) і милицями. Зі був інвалідом!

Поки він ішов, я знову почав мовчки підраховувати, скільки коштуватиме його послуга. «Це просто розряджений акумулятор. Один невеликий електричний заряд – і ви будете в дорозі». Зі підключив акумулятор і, поки він заряджався, відволікав мого сина нескладними фокусами. Він навіть вийняв із вуха монету й дав моєму синові.

Поки чоловік складав кабелі назад у вантажівку, я запитав його, яку суму я повинен оплатити.

– О! Нічого, – відповів він, на мій подив.

– Я маю вам заплатити, – заперечив я.

– Ні, – відповів він. – Багато років тому дехто допоміг мені вибратися зі значно гіршої ситуації, ніж ця. Я тоді втратив ноги, а та людина допомогла мені й просто сказала: «Зроби це іншому». Тому ви мені нічого не винні. Просто пам'ятайте: коли у вас буде нагода, зробіть це іншому.

Так я дізнався, що кожен з нас – «ангел лише з одним крилом». Нам потрібно обійняти інших, щоб полетіти. Ми потрібні одне одному. За нагоди допоможіть комусь; і ви побачите, що ви допомагаєте собі.

ПІДРОЗДІЛ 2 ПРОРОК МИРУ

Посилання: 2 Цар. 2; 4; «Пророки і царі», розділи «Покликання Єлисея», «Пророк миру».

Пам'ятний вірш: «А тому, Хто силою, яка діє в нас, може зробити значно більше всього, що ми просимо або думаємо, – Йому слава...»

Концепції для опрацювання:

(а) Бог здатний робити дивовижне через людину, яка віддає себе Йому. Можливо, ми не можемо творити надзвичайних чудес, але одне диво ми всі можемо звершити: бути миротворцями.

(б) Повага до людей – важливий принцип для щасливого суспільства та основа християнства.

(в) Ми не можемо втратити смирення, навіть якщо Бог дає нам привілей робити великі справи для Нього.

Вступ до теми

Поставте учням запитання: яка людина в Біблії здійснила найбільше чудес після Ісуса? (Єлисей). Хто був учителем Єлисея? (Ілля). Що робив Єлисей, коли Ілля закликав його стати його наступником? (Єлисей орав поле). Після кожної правильної відповіді учнів дайте їм призи. Підсумуйте, сказавши, що Єлисей – один із найвпливовіших персонажів Біблії, відомий своїми численними чудесами. Однак він робив значно більше, ніж просто здійснював чудеса; він був пророком миру.

Освітня стратегія

Розділіть учнів на групи та запропонуйте їм інсценізувати деякі із чудес, які здійснив Єлисей. Відведіть групам кілька хвилин, щоб завершити підготовку. Важливо, щоб ви запропонували їм біблійні тексти, де можна знайти чудеса Єлисея. Щоб зробити завдання цікавішим, зніміть кожне виконання на відео, а потім перегляньте з класом. Це буде чудово.

Цікаві факти

- (а) Після Іллі відповідальним за школу пророків в Ізраїлі став Єлисей.
- (б) Єлисей отримав духовну силу, яку мав Ілля. Саме тому його служіння було сповнене багатьох ознак і чудес.
- (в) Єлисей зображений у Біблії як популярний пророк, до якого пересічні люди та царі зверталися по допомогу.

Читання

Злочинність у місті: етика та насильство

Аналізуючи історію морально-етичних уявлень від античних часів (греко-римських) до наших днів, можемо в ній зауважити виокремлену проблему насильства та шляхи його запобігання, подолання та контролю.

Різні соціальні та культурні спільноти встановлювали групи етичних цінностей як стандарти поведінки, міжособистісні стосунки, соціальну поведінку, яка могла гарантувати фізичну та психічну цілісність їх членів і збереження соціальної групи.

Очевидно, багато культур і суспільств по-різному визначали це поняття (і досі між ними є відмінності), вкладаючи в нього різний зміст, відповідно до часу та місця. Однак попри відмінності, деякі аспекти насильства однакові в кількох культурах і суспільствах, утворюючи спільне тло, на якому вирізняються етичні цінності.

Вдячні Богові за те, що в нас є Біблія, де Господь передає людям закони ставлення до інших, які незмінні та обов'язкові для кожного суспільства та культури.

Насильство – це застосування фізичної сили та психічного тиску, щоб змусити когось зробити щось проти їхньої волі, інтересів і бажань, у супереччя їхньому сумлінню, завдаючи їм глибокої та непоправної шкоди, наприклад, смерті, роблячи їх божевільними, агресивними до самих себе та до інших.

Коли суспільство дає визначення таким поняттям, як зло, злочин і порок, воно представляє їх як насильство проти окремої людини чи групи. Водночас кожне суспільство виховує правильні цінності та чесноти як етичні бар'єри проти насильства.

Ось чому вбивство, тортури, несправедливість, брехню, зґвалтування, наклепи, нечесність і пограбування вважають насильством, аморальністю та злочином.

Гуманність людей – це система установок особистості, наділеної свободою волі, щодо людини, групи людей, живої істоти, обумовлена моральними нормами і цінностями, представлена у свідомості переживаннями жалю і реалізована в спілкуванні і діяльності в актах сприяння чи допомоги. Інакше кажучи, ми наділені здатністю спілкуватися та жити в суспільстві, взаємодіяти з природою, наша культура та суспільство визначають за насильство все, що принижує суб'єкт до стану об'єкта.

З етичного погляду ми люди, і до нас не слід ставитися як до об'єктів. Отже, етичні цінності – це вираження і гарантія нашого стану як суб'єктів, моральна заборона перетворювати нас на те, чим користуються чи маніпулюють інші.

Саме тому етика є нормативною. Її норми спрямовані на встановлення обмежень і контролю над ризиком постійного насильства.

ПІДРОЗДІЛ 3 СТУРБОВАНИЙ ПРОРОК

Посилання: Єрем. 1; «Пророки і царі», розділ «Єремія».

Пам'ятний вірш: «Не бійся нікого, бо Я буду з тобою, аби тебе рятувати, – говорить Господь» (Єрем. 1:8).

Концепції для опрацювання:

- (а) Хоч багато людей сприймає реальність песимістично, ми маємо бути налаштовані оптимістично. Адже ті, хто з Богом, мають найкращу надію.
- (б) Щоразу, коли Господь просить нас щось зробити, Він завжди гарантує нам перемогу, навіть серед страждань.
- (в) Хто з Богом, той не має причини впадати у відчай. Ми можемо терпляче й наполегливо чекати.

Вступ до теми

Вічне невдоволення

Один юнак звик скаржитися на все й на всіх: «Бог дає багатство іншим, а мені нічого не дає. Як мені жити, якщо я нічого не маю?»

Один старий почув його слова й відповів:

Невже ти такий бідний? Хіба в тебе немає здоров'я, сили і молодості?

– Та ні, я навіть пишаюся своєю силою та молодістю.

Потім старий узяв юнака за праву руку й запитав:

Чи можу я відрізати тобі праву руку за тисячу доларів?

Ні, навіть за п'ятдесят тисяч!

– А ліву?

– У жодному разі!

– А чи погодився б ти осліпнути на все життя за двадцять тисяч доларів?

– Нізащо, за жодні гроші світу!

– Ось бачиш! – сказав старий. – Скільки багатств тобі дав Бог, а ти тільки нарікаєш!

Підсумовуючи, скажіть: «На занятті ми вивчатимемо історію людини, яка не ремствувала щодо своєї ситуації. Цей чоловік зіткнувся з труднощами, виявивши віру, терпіння й наполегливість, і став великим пророком.

Освітня стратегія

Після пояснень уроку використайте техніку карток ПП, ПН, НН, НП. Ця техніка призначена для роботи з парами, кожна з яких отримує чотири картки (10 x 15 см), що містять вищезгадані літери. Ви повинні читати по два твердження (тому на картці два варіанти). Щоб не було сумнівів, кожна картка має таке значення: ПП = обидва твердження правильні; ПН = одне твердження правильне, а одне неправильне; НН = обидва твердження неправильні; НП = одне твердження неправильне, а одне – правильне. Озвучте п'ять подвійних тверджень.

Цікаві факти

- (а) У Старому Завіті є дев'ять героїв на ім'я Єремія.
- (б) Софонія та Аввакум були сучасниками Єремії в першій частині його служіння, а Даниїл – у другій половині його служіння.
- (в) У той час як лжепророки завжди були оптимістами, передвіщаючи неправдиво добро, Єремія отримав місію проголосити жакливу правду про те, що Вавилон покарає непокірних юдеїв.

Читання

Чи можемо ми знайти сенс у стражданні?

Річард Райс

Багато років тому президент компанії, у якій я працював, пообіцяв мені посаду, що перевершувала всі мої очікування. Однак коли через кілька тижнів надійшов його офіційний лист, у ньому було сказано, що ситуація змінилася, і замість цього мені доведеться працювати в іншому місці. Я був розчарований і запитав себе, чому Бог підвів мене. Однак через кілька

місяців я визнав, що моя нова посада краща, ніж та, яку я очікував. Те, що здавалося невдачею, стало благословенням, я був вдячний за керівництво Бога в моєму житті. Подібний досвід вселяє переконання: за тим, що людина вважає трагедією в житті, криється певна мета. Як каже Павло: «Тим, які люблять Бога... все сприяє до добра» (Римл. 8:28).

Та, незважаючи на цей втішний вірш, деякі запитання залишаються: де Бог, коли дуже сильно болить? Чому Він не захистить нас від болю і зла?

Цікаво, як страждання застають нас зненацька. Немає нічого більш очевидного, ніж той факт, що кожна людина страждає. Однак немає нічого більш незрозумілого, ніж наші страждання. Письменник Вільям Сароян сказав: «Я знав, що всі помирають. Але думав, що мій випадок буде винятком». Реальність така, що винятків немає. Навіть для добрих людей.

Рано чи пізно всі ми повинні постраждати. Люди, на диво, по-різному реагують на страждання. Для деяких страждання є величезним випробуванням віри. Для філософів це найбільша складність, з якою доводиться стикатися релігії. Хтось каже, що треба брати до уваги лише атеїстичні аргументи. Інший стверджує, що незаслужені страждання – це найбільша перешкода для віри людей. Її не порівняти з усіма можливими теоретичними запереченнями.

Незаслужені страждання є «скелею, на якій тримається атеїзм». Водночас іноді вони позитивно впливають на релігійні переконання. Багато людей чіпляються за Бога, коли страждають. Жінка, яка провела роки в лікарні для помираючих, сказала, що ніхто не помирав атеїстом. Усі, кого вона знала, зрештою пізнали Бога й примирилися з Ним.

Однак страждання не мають останнього слова за тими, хто вірить у майбутнє. Отож ефективна відповідь на страждання завжди повинна включати надію. Проявом надії є могутнє бажання зробити страждання способом служіння якійсь Божественній меті, використати трагедію для благих цілей.

Християнська надія також веде нас до майбутнього за межами смерті, до часу, де страждання будуть частиною минулого. Як Павло описує, смерть є ворогом, вона не є частиною Божественного задуму. Утім, це переможений ворог, «який буде знищений» (1 Кор. 15:26).

Воскресіння Ісуса – це Божа обітниця про те, що не за смертю останнє слово. Це запевняє нас, що любов Бога достатньо сильна, щоб перемогти смерть і покласти край стражданню.

З огляду на все описане вище, ми бачимо можливу відповідь на поставлені тут запитання. Люди страждають з різних причин. Інколи страждання – це наслідки неправильного вибору людини, часом вона зазнає страждань для виправлення свого характеру та багато інших причин. Біблія відкриває нам, що сатана намагається зробити все можливе, щоб завдати людям якомога більше страждань. Але Господь не залишає людей. Він не тільки допомагає тим, які звертаються на Нього під час страждань, а й покладе край усім стражданням під час Другого приходу Ісуса.

ПІДРОЗДІЛ 4

СМІЛИВА І РОЗУМНА ЖІНКА

Посилання: Кн. Естер; «Пророки і царі», розділ «За днів цариці Естер».

Пам'ятний вірш: «Не бійся, бо Я з Тобою! Не лякайся, бо Я – твій Бог! Я додаю тобі сили і допоможу тобі! Я підтримаю тебе правцею правди Своєї!» (Ісаї 41:10).

Концепції для опрацювання:

(а) Коли Бог закликає нас до місії, Його цікавлять не наші здібності, а наша здатність довіритися Йому, щоб виконати Його доручення у визначений Ним час.

(б) У житті часто несправедливість є відплатою у відповідь на добру поведінку. Наберіться терпіння. Бог і досі все контролює.

(в) Якщо ми довіряємо Богові, Він може в найнесподіваніший момент запропонувати ідеальні рішення для нерозв'язних, на нашу думку, проблем.

(г) Історія Естер навчає нас, що Бог може здійснювати великі справи як через чоловіків, так і через жінок. Навіть якщо хтось вважає, що ви не зможете нічого досягнути, то Бог думає по-іншому. Це почуття власної гідності.

Вступ до теми

Мабуть, найвідоміша жінка-науковиця – це Марія Склодовська-Кюрі. Перша в історії жінка, яка стала дворазовим лауреатом Нобелівської премії з фізики та хімії. Першу Нобелівську премію з фізики вона отримала разом з чоловіком. А вже за два роки — отримала премію з хімії. Вона займалася дослідженням радіоактивності та разом з чоловіком відкрила елементи радій і полоній. Саме завдяки їй ми маємо змогу користуватися рентгеном. Почавши співпрацю з лікарями, подружжя Кюрі встановили, що радій допомагає вилікувати рак на початкових стадіях розвитку. Одиниця виміру радіоактивності називається “кюрі”. Назвали її так на честь вченої, яка пожертвувала своїм здоров’ям, працюючи над вивченням радіоактивних елементів.

Освітня стратегія

Застосуйте прийом, відомий як «Текст, написаний усіма». Після пояснення уроку передайте учням аркуш паперу з таким реченням: «Естер була розсудливою та сміливою жінкою, тому що...» Кожен учень має написати коротке речення на вказану тему так, щоб наступний не бачив попередні (потрібно загортати аркуш з кожним наступним написаним реченням). Прочитайте текст перед класом, щоб побачити результат.

Цікаві факти

Досвід Естер викладає нам два уроки, необхідні для успіху в житті:

1. Ми повинні прийняти себе такими, якими ми є, і не нарікати на обмаль можливостей, які дає нам життя. Естер була єврейською біженкою, батьки якої вже померли, але вона не використовувала ці факти як виправдання.
2. Ми повинні бути відданими Богові. Естер могла й не заступатися за свій народ. Однак вона вирішила прийняти виклик.

ПІДРОЗДІЛ 5 ЛЮДИНА З ХАРАКТЕРОМ

Посилання: Неєм. 1-3; «Пророки і царі», розділ «Людина великих можливостей».

Пам’ятний вірш: «Небесний Бог учинить так, щоб нам щастило! Ми, Його слуги, беремося за відбудову».

Концепції для опрацювання:

- (а) Бог очікує від нас ініціативи, щоб зробити щось корисне для суспільства.
- (б) У кожної людини є мета або завдання в житті. Ніхто не повинен жити, просто існуючи.
- (в) Коли ми маємо дух ініціативи, багато перешкод і викликів буде подолано.

Вступ до теми

Перекажіть оповідання з розділу «Читання». Покажіть учням, як ми можемо отримати бажане, якщо ми ініціативні й у нас є мета. Керовані Богом і виконуючи Його волю, ми переможемо.

Освітня стратегія

Попередньо домовтеся з двома-трьома учнями та попросіть їх коротко розповісти урок класу, виділяючи основні моменти.

Цікаві факти

(а) Неємія означає «Господь милосердний».

(б) Неємію можна вважати дуже компетентним політиком: він очолював відновлювальні роботи та знав, як вирішувати конфліктні ситуації.

Читання

Я можу більше!

Мати, якій було всього 26 років, стояла біля ліжка свого шестирічного сина, який помирав від лейкемії. Хоч жінка страждала і її серце огорнув глибокий смуток, вона була сповнена рішучості.

Як будь-яка мати, вона хотіла, щоб її син ріс і втілював свої мрії в життя. Тепер це було неможливо, оскільки лейкемія була останньої стадії. Попри все, жінка хотіла, щоб мрія її сина здійснилася. Тримавши сина за руку, вона запитала його:

– Джеймсе, чи думав ти коли-небудь про те, ким хотів би стати, коли виростеш? Чим би ти хотів займатися у своєму житті?

– Мамо, я завжди хотів стати пожежником, коли виросту.

Мати усміхнулася і сказала:

– Подивимося, чи зможемо ми здійснити твою мрію.

Пізніше того ж дня вона пішла до міської пожежної служби, де зустріла пожежника з величезним серцем на ім'я Вілсон. Жінка розповіла йому про свого сина та про його останнє бажання і запитала, чи можна покатати її шестирічного сина навколо кварталу на пожежній машині.

Пожежний Вілсон сказав: «Знаєте, ми можемо навіть більше! Якщо ви підготуєте свого сина о сьомій ранку наступної середи, ми зробимо його почесним пожежним на цілий день. Він прийшов би з нами до штабу, їв би з нами, виїжджав би на екстрені виклики! Якщо ви вкажете його розмір, ми замовимо йому справжню форму, з головним убором та емблемою нашої бригади, такий самий жовтий кітель, як ми носимо, і черевики. Усе це виготовлятимуть тут, у місті, і ми зможемо отримати все швидко».

Через три дні пожежний Вілсон забрав хлопчика, одягнув його в пожежну форму й провів до пожежної машини. Джеймс сів у кузов пожежної машини, і його відвезли до головного штабу. Хлопчик був на сьомому небі від щастя.

Того дня в місті були екстрені виклики, і Джеймс виїжджав на них. На кожен виклик його везли на різних транспортних засобах: і на пожежній, і на санітарній машині, і навіть на спецавтомобілі начальника пожежної охорони. Його також знімало місцеве телебачення.

Коли мрія хлопчика здійснилася, уся любов та увага, якими його огорнули, настільки сильно зворушили Джеймса, що він прожив на три місяці довше, ніж передбачали лікарі.

Одного разу вночі всі його життєво важливі функції різко відмовили, і головна медсестра, розуміючи складність ситуації, викликати всіх членів його сім'ї до лікарні. Тоді вона згадала день, який Джеймс провів із пожежником, і зателефонувала начальнику, запитавши, чи можна було б відправити пожежника до лікарні в той непростий для хлопчика час.

Начальник пожежної охорони відповів: «Ми можемо навіть більше! Ми будемо там за п'ять хвилин. Зробіте мені послугу? Коли ви почуєте сирени й побачите вогні наших машин, повідомте систему оповіщення, що це не пожежа. Це просто пожежна частина, яка знову приїде відвідати одного з їхніх найважливіших членів. І чи не могли б ви відчинити вікно його палати? Дякую вам!»

Через п'ять хвилин до лікарні прибули фургон і пожежна машина з драбиною. Пожежники підняли драбину на поверх, де лежав хлопчик, і 16 пожежників піднялися по драбині до палати Джеймса. З дозволу його матері вони обійняли його, тримали його на руках і сказали, як сильно його люблять.

З останнім подихом Джеймс подивився на начальника й запитав:

– Шефе, я справді пожежник?

– Джеймсе, ти один із найкращих пожежників, – відповів чоловік.

Із цими словами Джеймс усміхнувся і востаннє заплющив очі.

БІБЛІОГРАФІЯ

- Discover the Bible, 2013.
- W. L. Coleman, Today's Handbook of Bible Times and Customs, 1991.
- A. S. Maxwell, The Bible Story, Review and Herald.
- Bible Handbook, 1989.
- Е. Уайт. Дії апостолів.
- Е. Уайт. Патріархи і пророки.
- Е. Уайт. Поради батькам, вчителям та учням.
- Е. Уайт. Християнське служіння.

ВІДПОВІДІ ДО ЗАВДАНЬ, ПОДАНИХ У РОБОЧОМУ ЗОШИТІ ДЛЯ ДІТЕЙ:

РОЗДІЛ 1 – НА ПОЧАТКУ ВСЬОГО

Урок 1 «Вільні обирати»

- С. 4 – Перша обітниця «Я покладу ворожнечу між тобою й жінкою, між твоїм на-
сінням і її насінням. Воно розчавить тобі голову, а ти будеш
жалити його в п'яту».
- С. 5 – Розшифруй слова Ісус, любов, непослух, потреба, відповідальність, дерево, по-
слух, робот, свобода, змії, спокуса, гріх, балакучий, смерть.

Урок 2 «Усе має свою ціну»

- С. 11 – Лабіринт Авель був веселим і слухняним. Він любив і слухався Бога та
своїх батьків.

Урок 3 Плавуча фортеця

- С. 15 – Вода біля ніг **По горизонталі:** 3 – дощ; 4 – сім; 5 – вісім; 7 – проповідь;
9 – Титанік; 10 – Бог.
По вертикалі: 1 – сорок; 2 – ангели; 6 – Буття; 8 – ідолам.

Урок 4 «Божий друг»

- С. 19 – Довіра до Бога Вірний та любив Бога!
- С. 20 – Знамена віри «Віра є підставою для надії, те, що переконує про речі, недо-
ступні для споглядання».

Урок 5 «Боротьба з ангелом»

- С. 24 – Об'єднай Ангел, прощення, Бетель, Яків, волохатий, сочевиця, перворо-
джений, Лаван, лежачи, подушка, Ревека, укладати, перемо-
жець, Рахиль, Ісаак, Ісав, запах, поле, благословення, камінь.

РОЗДІЛ 2 – ЖИВИ ТА ВЧИСЯ

Урок 1 «Мрії здійснюються»

- С. 28 – З'єднай частини слів «Будь вірний аж до смерті, і Я дам тобі вінець життя».

Урок 2 «Чоловік, який не хотів бути фараоном»

- С. 32 – Кросворд **По горизонталі:** 1 – Ціппора; 2 – Амрам; 3 – Мойсей; 4 – Єгипет.
По вертикалі: 5 – Аарон; 6 – фараон; 7 – Геліополь.

Урок 3 «Людина на ім'я Мужність»

- С. 34 – Будь мужнім! Халев.

Урок 4 «Захисниця пригноблених»

- С. 38 – Запитання
в)
б)
б)
а)
в)
в)

Урок 5 «Триста один герой»

- С. 41 – Упевненість на 100 % «Мир тобі! Не бійся, – ти не помреш!»

РОЗДІЛ 3 – ВИБІР ЗА ТОБОЮ

Урок 1 «Я маю силу!»

С. 44 – **Сильний, але слабкий** Він не послухався Бога.

Урок 2 «Чужинка в народі»

С. 47 – **Залишайся на зв'язку** «Рут вирішила піти за істинним Богом, навіть якщо це означало залишити свою сім'ю. Так вона показала свою довіру до Бога».

Урок 4 «Переможець велетнів»

С. 54 – **Довіра Богові** «Господь – моє світло і моє спасіння. Кого мені боятися?»

Урок 5 «Наймудріша людина у світі»

С. 59 – **Заключна настанова** «Тож вислухай підсумок усього сказаного: Бійся Бога і дотримуйся Його Заповідей, бо саме у цьому сутність справжньої людини».

РОЗДІЛ 4 – ОБРАНІ БОГОМ

Урок 1 «Приклад щедрості»

С. 62 – **Дискримінація: небезпека!** Дразнити.
Ігнорувати.
Відкидати.
Звинувачувати.
Битися.

Урок 2 «Пророк миру»

С. 67 – **Чудо** Зцілили проказу.
Воскрешали мертвих.
Примножували їжу.
Повертали зір сліпим.

Урок 3 «Стурбований пророк»

С. 71 – **Гарантована перемога** Народами, царствами, губити, насаджувати, царів, рятувати.

Урок 4 «Смілива і розумна жінка»

С. 74 – **Тотальна сила** «Не бійся, бо Я з тобою! Не лякайся, бо Я – твій Бог! Я додам тобі сили і допоможу тобі! Я підтримаю тебе правицею правди Своєї!»